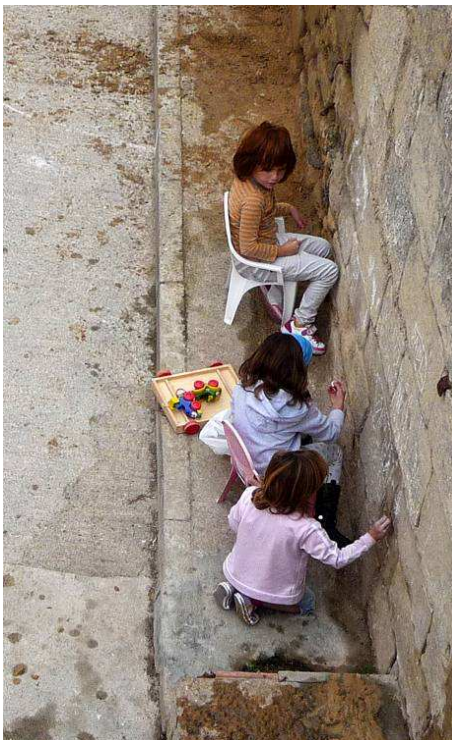

CIUTAT APTA PER A TOTS ELS PÚBLICS

[estudi de casos a Barcelona]

Màster en Gestió i Valoració Urbana

Tutor: Josep Roca i Cladera
Roser Argemí i Batlle
Juliol del 2012

«Cal fomentar el diàleg inter-generacional. Els vells, especialment, han de ser valorats per la seva capacitat de comunicar experiències que seran molt útils i formatives per als més joves. Convé doncs no marginar-los de les relacions...»¹

¹ Dibuix i text provinents del llibre *Guia de ciutadans anònims*, escrit per Josep Mª Espinàs i dibuixat per CESC (Francesc Vila i Rufes).

ÍNDEX

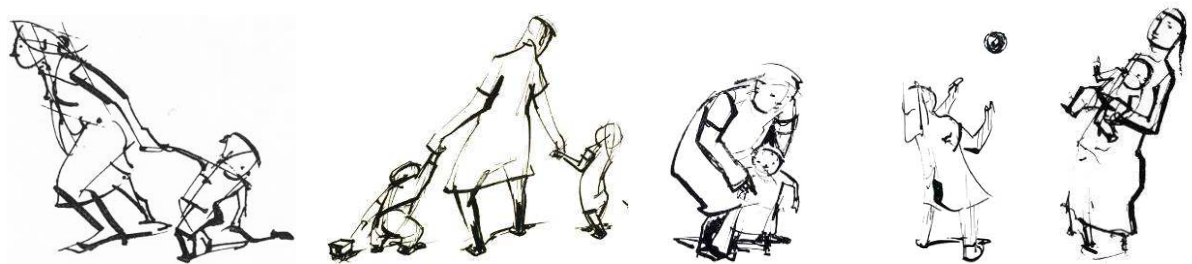
Introducció.....	4
Hipòtesis.....	5
Metodologia.....	6
Aldo van Eyck i la regeneració d'una ciutat a través dels més petits.....	7
Estudi de casos a Barcelona.....	14
Fitxes	
Anàlisi de resultats.....	56
Tràfic rodat	
Usos plantes baixes i Equipaments propers	
S'hi juga?	
S'hi pot seure? Visibilitat? Elements d'ombra?	
Accessibilitat	
Estar/Passar	
Zona tancada	
Edats	
Dimensió	
El paviment	
Estat de conservació/neteja	
Es fa servir?	
Altres punts a tenir en compte.....	75
*Ocupacions no desitjades	
*La participació ciutadana	
*La cessió temporal de solars	
*L'adequació estètica	
*L'urbanisme, l'arquitectura, la sociologia i l'ús de l'espai públic	
Conclusions	80
Bibliografia.....	83

INTRODUCCIÓ

«Le necessità e i desideri che i bambini possono esprimere rappresentano correttamente i bisogni di altre categorie sociali inascoltate come ad esempio gli anziani, i portatori di handicap, i poveri, gli stranieri».²

Després de la segona guerra mundial, a Amsterdam, es van començar a transformar solars abandonats, tot tipus d'espais, per donar lloc als infants per jugar. Aquesta acció repetida per tota la ciutat va omplir carrers i places de vida. Donant lloc al públic infantil, se'n donava també a les mares i a tota la societat. Era una acció molt econòmica, requeria només observar la ciutat i pavimentar amb gràcia el lloc perquè fos identificable, deixant obert l'ús dels elements de joc que eren, alhora, molt lligats a l'escultura i l'art del moment.

A partir de l'exemple de la ciutat d'Amsterdam, la pregunta que aquest treball planteja a continuació és: què ens ha quedat? Que estem fent que vagi en aquesta línia? En les ciutats d'avui, quin lloc donem al joc dels infants?

² TONUCCI, Francesco; RISSOTTO, Antonella; *Perché abbiamo bisogno della partecipazione dei bambini? L'importanza della partecipazione dei bambini nella trasformazione delle città. Why do we need children's participation?*; Article publicat a Istituto di Scienze e Tecnologie della Cognizione del CNR

HIPÒTESIS

«Sus limites carecen de una incorporació eficaz, son islas interiores vaciadas de actividad, son olvidos y restos que permanecen fuera de la dinámica urbana. Se han convertido en áreas simplemente deshabitadas, in-seguras, im-productivas». [Terrain vague]³

Quan una pel·lícula la poden veure els nens, immediatament diem que és una pel·lícula apta per a tots els públics. I si en una ciutat hi poden jugar els nens, podem dir que és apta per a tots els públics? I és que passa el mateix amb l'urbanisme: quan les decisions les prenem pensant en la comoditat dels col·lectius més fràgils, resulta que, a més, tothom s'hi sent còmode.

El projecte consisteix en analitzar alguns punts de la ciutat on l'espai públic signifiqui o hagi de significar una regeneració social. L'objectiu principal és plantejar la importància de fer de l'espai públic un lloc que permeti l'intercanvi generacional i cultural. Però amb una atenció especial a l'apropiament de l'espai com a lloc d'esbarjo dels petits. Per aquesta tesi de final de màster, l'estudi se centra en la ciutat de Barcelona. La idea seria seleccionar alguns llocs de poca escala que, amb gestos senzills, permeten acollir l'esbarjo de petits i grans. La hipòtesis és si aquests petits espais intersticials tenen capacitat per regenerar qüestions socials, quins són els punts que hi ajuden, què caldria millorar encara.

³ Solà Morales, Ignasi de. *Territorios*, Editorial Gustavo Gili, Barcelona, 2002. Pags 118-123

METODOLOGIA

Mètode qualitatiu: observació de diferents llocs on és es vol que sigui possible jugar.

Escollir diversos llocs de petita escala, situats en realitats socials i contextos urbans diferents.

Criteris de selecció:

- Escala petita
- Realitzats amb pocs recursos
- Presència de públic infantil i/o juvenil
- Mobiliari urbà i/o art

Fitxes de descripció de cada lloc observat.

Anàlisi del resultat de l'observació i referència amb la normativa, opinions, notícies de diari.

Per acabar, contrastar amb l'exemple inicial.

L'objectiu principal d'aquest treball és recollir el màxim de varietat de situacions, tenir un repertori d'actuacions i saber què ajuda, què es pot millorar... com a eina de projecte i discussió.

ALDO VAN EYCK I LA REGENERACIÓ D'UNA CIUTAT A TRAVÉS DELS MÉS PETITS

«Si les ciutats no estan pensades per als infants, llavors tampoc estan pensades per als ciutadans. I si no són per als ciutadans, llavors tampoc no són ciutats.» [Aldo van Eyck]

Quan després de la segona guerra mundial Europa despertava d'un malson, quan els ideals enaltits abans de la guerra sobre la confiança en el progrés i la tecnologia s'havien demostrat monstruosos, a Holanda va aparèixer un arquitecte provocador, que, sense fer propaganda i amb molt pocs recursos, va ser capaç de transformar, poc a poc, espais destruïts per la guerra o abandonats, en llocs de joc i trobada.

Postguerra als Països Baixos

Immediatament després de la guerra, les ciutats holandeses es trobaven en estat d'abandó. L'oferta d'allotjaments havia disminuït de manera notable, tant en quantitat com en qualitat. Això, combinat amb una infraestructura poc eficient, posava als urbanistes en situació d'emergència. Enmig, d'aquest context urbà, la ciutat va haver de fer front, quasi immediatament, al pic de natalitat causat pel *baby boom* de la postguerra. En aquell moment, amb prou feines hi havia espais disponibles per als nens i nenes, ni dins, ni fora de les cases.⁴

La planificació urbana de postguerra en els Països Baixos es va basar en una aplicació econòmica precipitada i irreflexiva dels ideals que l'Arquitectura Moderna de preguerra entorn als CIAM havia deixat pautat. A Amsterdam Cornelis van Eesteren⁵ es disposava a executar el Pla General de Ampliació (*Algemeen Uitbreidingsplan - AUP*), de 1934, un dels primers plans directors urbans moderns basats en exhaustives prediccions estadístiques sobre el desenvolupament demogràfic i del transport. El seu pla adoptava l'ideal de separació funcional⁶. Això vol dir que la vivenda, el treball, el tràfic i l'oci havien d'estar separats funcionalment i planificats de manera integral. Sobre aquesta premissa bàsica de la construcció a gran escala es van construir les noves barriades de postguerra dels anys

⁴ OUDENAMPSEN, Merijn; *Aldo van Eyck and the City as Playground*

⁵ Un dels més destacats membres del CIAM d'abans de la guerra (del qual fins i tot n'havia estat president), famós perquè l'any 1925 va guanyar un concurs per l'*Unter den Linden* a Berlín, amb un enfocament funcional, que afavoria els blocs de masses, alts i rectilinis.

⁶ Aquest programa de separació funcional també portava a la conclusió que el centre econòmic d'Amsterdam havia de ser ampliat i que el casc antic s'havia d'obrir al tràfic rodat. Cit. Ídem 4

cinquanta. Exemples d'aquestes podrien ser *Buitenveldert* i *Westelijke Tuinsteden*, que van tenir com a resultat els ben coneguts blocs de vivenda oberts amb grans quantitats de llum, aire, espais oberts i molt monòtons.

Buitenveldert

Westelijke Tuinsteden

La quotidianitat de la ciutat

L'any 1947 Aldo van Eyck es va incorporar al Departament de Desenvolupament de la ciutat d'Amsterdam d'Obres Públiques, de la mà de Cornelis van Eesteren, que va ser l'encarregat del departament fins l'any 1959. Després d'estar un breu període treballant en l'expansió de la ciutat, se li va demanar el disseny d'un parc infantil a *Bertelmanplein*.

Bertelmanplein, 1955

Bertelmanplein, 2010

Va ser a Jakoba Mulder, cap del grup de disseny on Aldo van Eyck estava treballant, a qui se li va ocórrer la idea d'oferir un petit parc infantil pública a tots els barris de

Amsterdam, un dia del 1947. En una entrevista, l'any 1963⁷ explicava: «Vaig veure a una nena del barri entretinguda amb una pala, cavant a la sorra prop d'un arbre i en treia sorra. Amb la sorra jugava a fer pastissos. Però llavors, un gos es va apropar, va fer la seva brutícia al costat, i tot es va acabar». Afegia que llavors «La idea d'un parc per jocs infantils em va venir de cop, i la vaig presentar al Departament de Treballs Públics». Aldo van Eyck era al Departament en aquell moment i es va oferir a dissenyar-lo. Això és l'urbanisme "de baix a dalt", en el sentit literal del terme -una nena petita excavant a la sorra- les petites coses de l'experiència quotidiana de la ciutat. Aquesta manera de planejar la ciutat estava molt lluny de les preocupacions faraòniques de la planificació del CIAM, de "dalt a baix".⁸

La perspectiva que Aldo van Eyck va desenvolupar sobre l'espai urbà, el va portar a convertir-se en un dels crítics més durs de les tendències funcionalistes que havien predominat fins llavors dins el moviment dels CIAM. Així començà una aventura de creació d'espais econòmics i plens de possibilitats.

Es va demanar la col·laboració de tots els barris. Des del servei del Departament de Desenvolupament de la Ciutat es va elaborar un programa de parcs infantils i per decidir se'n construirien. En un període d'uns vint anys, des del moment en que es va construir el primer parc, entre 1947 a 1968, es van construir més de 700 parcs d'esbarjo per nens. Com que el Departament volia donar a cada zona la seva pròpia àrea de jocs, sovint es van transformar terrenys abandonats del centre de la ciutat en les àrees de joc temporal. Molt sovint ubicats en els buits d'Amsterdam on les cases dels jueus deportats havien romàs, o en solars bombardejats durant la guerra... omplint-los amb vida, d'alguna manera, era un acte terapèutic i redemptor, una manera d'entreteixir altra vegada l'estructura de la ciutat devastada.

⁷ LEFAIVRE, Liane; *Ground-up city play as a design tool*; 010 Publishers, Rotterdam 2007, pp. 67-68, Nota 103. «I saw a little girl from the neighbourhood busy with a shovel digging near a tree. Nice sand came up. She used it for baking tarts with. But then, alas, a dog came by and did his dirty and was the end of that.» Interview with Jacoba Mulder, "Moeder van de speelplaatsen", *Algemene Dagblad*, 1963/04/03

⁸ Ídem

L'art com a eina de transformació

«expect poison from standing water» [William Blake]⁹

Com els pintors del grup CoBrA, Van Eyck feia referència als atributs de la infància per oposar-se a la idea de “Ciutat Funcional” de preguerra. Els parcs donaven forma al debat del moment. No eren una manera d’evadir-se de la realitat, sinó d’anar a l’arrel dels problemes de la societat. Compartien amb Huitzinga¹⁰ la idea de l’*Homo Ludens*, i la profunda convicció de la funció civilitzant del jugar.¹¹

Les àrees per activitats d’infants havien de ser llocs reconeixibles com a terreny propi per als destinataris. Tot i l’ambient de joc, les seves formes elementals també definien llocs públics amb un caràcter urbà diferent. Llocs que també adquireixen sentit per un adult, com a descans quan passeja per la ciutat o com a lloc de trobada.

El projecte no tractava els solars buits com a part d’un pla global sinó com a objectes entreteixits amb un context, immersos en una situació particular i única. Van Eyck va treballar per al departament fins l’any 1951 abans d’establir la seva pròpia oficina, però després va seguir dissenyant zones de jocs per al municipi. Ell mateix va dissenyava el mobiliari del parc, que el feia passar la prova de deixant-hi jugar als seus fills.

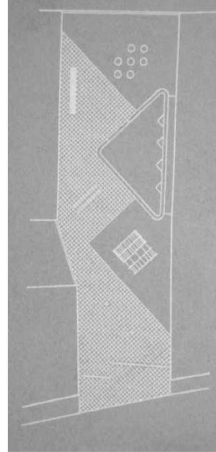
⁹ La cita introdueix el text d’Aldo van Eyck titulat *The child and the city*, assaig en el que reflexiona sobre la importància que té la possibilitat d’estar en la ciutat per desenvolupar les capacitats de la infància, i la urgència d’un canvi en la ciutat contemporània.

¹⁰ L’any 1938, l’historiador holandès Johan Huitzinga va escriure *Homo Ludens* [HUIZINGA, Johan; *Homo Ludens*. Alianza Editorial, Madrid, 2002.], un llibre sobre l’importància històrica de l’element del joc en la cultura.

¹¹ OUDENAMPSEN, Merijn; *Aldo van Eyck and the City as Playground*

Espais intersticials temporals

En primer lloc, Van Eesteren va permetre que els parcs infantils fossin implantats en els espais intersticials abandonats en el teixit urbà d'Amsterdam. No calia enderrocar res per fer-los espai.

Dijkstrastraat, 1954

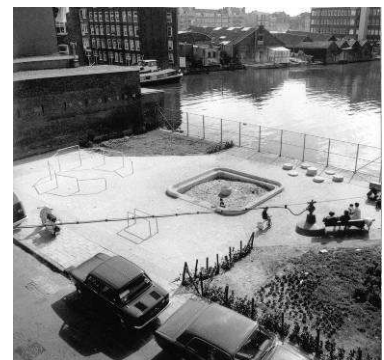
Per al parc infantil de *Dijkstraat*, com a molts altres, es va aprofitar un solar abandonat. El de *Bertelmanplein*, per exemple, es va inserir en una pintoresca plaça arbrada del segle XIX, així de fàcil. El parc infantil de *Van Hogendorpplein* va aprofitar un espai de rotonda. El parc infantil de *Boetzelaerstaat* sorgia enmig d'un creuament, i els parcs infantils de *Rapenburg* i *Laurier* en abocadors del port. Això també vol dir que eren, per definició, fungibles i que les parcel·les podrien tornar a utilitzar-se en cas que els terrenys de joc ja haguessin acomplert el seu propòsit.

Van Hogendorpplein (abans)

Van Hogendorpplein (després)

Laurier

El fet de ser intersticials condicionava la mida, per tant eren molt més petits que les zones de joc estàndards, però també que n'hi havia molts més donant lloc a una xarxa policèntrica i interrelacionada. La idea d'una ciutat com un model sens fi elimina la dualitat entre l'espai interior i exterior. Entès en el conjunt, els més de set-cents parcs poden

assemblar-se al que Mondrian va anomenar pintures de “cel estrellat”, on l’artista s’apartava decididament de les composicions clàssiques, tancades i monocèntriques, a favor d’una estratègia compositiva oberta, anticlássica, basada en una distribució aleatòria, galàxia policèntrica de punts nodals.

Participació ciutadana

El model de planificació d’aquestes zones a nivell de ciutat era el participatiu. Cadascuna d’elles era el resultat d’una petició escrita per part dels ciutadans. Qualsevol veí de la ciutat podia identificar un lloc buit i proposar a l’administració que aquest espai fos un lloc per jugar. El Departament d’Obres Públiques visitava el lloc senyalat i, una vegada confirmada la seva idoneïtat, plantejava un disseny. Petició que era estudiada i avaluada per el Departament d’Obres Públiques¹².

El valor del temps

«Tota la qüestió consisteix en mesurar el temps amb l’espai. (...) Potser, després de la música, la més perfecta mètrica expressiva del temps, cap altra activitat creativa requereixi la incorporació del temps com a matèria compositiva pròpia, tant com el projecte urbanístic».¹³

Per l’arquitecte dels parcs infantils, la ciutat era un fenomen temporal. Als parcs de jocs infantils els donava forma la ciutat, però també donaren forma a la ciutat. Avui sembla un fet obvi però dins l’univers dels CIAM, el temps jugava un rol menor, si en jugava cap. Pels arquitectes de la reconstrucció, el que era important era el “pla”, un disseny a gran escala, etern, funcional. Per Van Eyck, els parcs eren accions a l’espai quan i on es necessitaven. John Voelcker feia notar la “importància del temps” en els dissenys de Van Eyck, contrastant amb la concepció dels projectes a gran escala dels CIAM, ignorant els aspectes de

¹² Sovint fins i tot per van Eesteren mateix. I és que van Eesteren apreciava i seguia de prop l’evolució dels parcs infantils. En diverses ocasions va parlar de lo importants que havien estat els parcs de *Leliedwarsstraat*, *Rozenstraat*, *Lijnbaansgracht*, *Laurierstraat* i *Egelantierstaat* per al seu pla urbà. Ell mateix va aplicar aquestes característiques - intersticialitat, policentrisme i participació - com a eina de disseny per als nous barris de la postguerra de l'oest d'Amsterdam, *Sloterdijk*, *Slotermeer* i *Greuzenveld*. El fet que els terrenys de joc es convertissin en una part integral de la seva planificació de les noves ciutats de l'oest d'Amsterdam, probablement ens doni una pista per explicar la qualitat de vida en aquests barris. El maig de 1954, escrivia una nota tremendament detallada sobre diferents aspectes que s’havien de tenir en compte per el parc de *Smaragdstaat*. Deia que no li semblava un bon lloc per un parc perquè els cotxes hi passen massa a prop.

¹³ SOLÀ-MORALES i Rubió, Manuel de; *Las formas de crecimiento urbano*. Article publicat a «Lotus Internacional», 51, 1986: «Spazio, tempo e città».

implantació i urbanització: “Massa freqüentment espais buits de la ciutat queden inactius. I s’anquilosen esperant que hi hagi fonts econòmiques suficients”. “Com a resultat d’això els ciutadans estan inevitablement privats de zones de la seva ciutat per períodes considerables. Al final, amb l’acció del temps, els llocs són absorbits per un desenvolupament concebut precipitadament i, molt sovint, sense cap sentit”. Voelcker va afegia que els eterns verticalistes i autoritaris projectes concebuts pels arquitectes Modernistes de la postguerra tenien com a resultat la privació als ciutadans del dret i la llibertat d’elecció dins la ciutat reconstruïda . La importància dels parcs infantils d’Amsterdam es que van resultar ser una alternativa a la concepció monumental de l’espai públic per part dels CIAM. Curiosament, els parcs infantils combinaven tots els termes que serien discutits els propers anys: policentrisme, conservació del teixit urbà a través de insercions intersticials i participació ciutadana.

Aquests llocs de joc varen ser una de les innovacions més importants de la postguerra a Amsterdam. Aldo van Eyck va considerar la dimensió temporal en la planificació dels patis infantils. Aquesta manera d’entendre la ciutat com un paisatge transitori, va anunciar, si be no va influenciar, la direcció del disseny urbà durant les dues dècades següents.

Els anys han esborrat els parcs. El seu gran servei i èxit va ser que van aconseguir crear una xarxa policèntrica de micro “pobles urbans” en la ciutat existent i funcional. Això va donar lloc a un sentiment de comunitat, una familiaritat entre veïns i per tant, un sentiment de pertinença. Mai van ser un projecte amb vocació permanent. Van néixer com a resposta d’una sèrie de circumstàncies socials i econòmiques, i havien de canviar amb elles.

ANÀLISI DE CASOS A BARCELONA

- *Plaça de George Orwell*
- *Plaça de la Vila de Madrid*
- Plaça de Sant Miquel
- Plaça de Joaquim Xirau
- Plaça de Sant Felip Neri
- Plaça del 8 de març
- Plaça de Salvador Seguí
- *Placeta de Martina Castells*
- Jardins del Doctor Fleming
- Plaça de Vicenç Martorell
- *Plaça de les Caramelles*
- Portal de Santa Matrona
- Plaça d'Hilari Salvadó
- *El forat de la vergonya/Pou de la figuera*
- Carrer d'Allada i Vermell
- Jardins dels Tres Tombs
- Plaça del Fort Pienc
- Passeig de Sant Joan
- Jardins de Laura Albéniz
- Jardins de Montserrat Roig
- Carrer d'Enric Granados
- Placeta de Joan Brossa
- Plaça del Diamant
- Plaça de la revolució del setembre de 1868
- *Plaça de les dones del 36*
- Plaça Lesseps
- *Carrer de la Farigola*
- Jardins de Maria Baldó
- Carrer d'Esteve Terradas
- *Plaça de Laguna Lanao*
- Plaça de Maragall
- *Plaça d'Herenni*
- La Guineueta
- Carrer de la Borgonya
- *Jardins del Petit Príncep*
- Parc de les Tres Xemeneies
- *Plaça Bonanova*
- Plaça de John Kenedy
- Carrer General Mitre amb Elisa
- Jardins de Vila Florida
- Plaça de la Vila
-
-
-

Plaça de George Orwell

Estat previ

Estat actual

Ubicació: Barri Gòtic, districte de Ciutat Vella

Superfície (aprox.): 900m ²
Tràfic rodat: No. Ocasionalment a Escudellers
Nº de plantes entorn: 5
Equipaments propers: Escola bressol.
Usos de plantes baixes: Bars (3) i moltes estan tancades.

Accessibilitat S'hi pot accedir des de 4 carrers. Ja no hi ha graons.
Estar/Passar Hi ha dues cadires dins la zona infantil. Els portals i els pals es fan servir per seure, també el terra.

Notes:

- Projectada el 1989 com una operació d'esponjament.
- Vídeo vigilància.
- Graons coneguts per alcohol i drogues.
- Pressupost de la reforma: 244.000 €, Les obres les ha dut a terme Foment de Ciutat Vella i els Serveis Tècnics del Districte de Ciutat Vella.
- Ara es treballa perquè obrin les plantes baixes.
- És intencionada la manca de llocs on seure.
- Aparcament de bicicletes.

S'hi juga? Com a lloc de pas
S'hi pot seure? Pagant
Visibilitat? Molt bona
Elements d'ombra? Arbres petits. Els edificis també fan ombra.

Zona tancada: Si
Edats: fins a 5 anys
Superfície (aprox.): 110m²
Paviment: cautxú permeable
Estat de conservació: Mitjà
Es fa servir? Gairebé no.

Manca de llocs per seure

Plaça de la Vila de Madrid

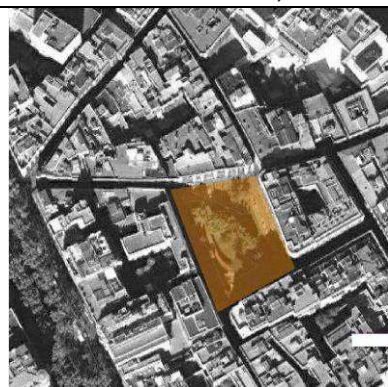

Estat previ

Estat actual

Ubicació: Barri Gòtic, districte de Ciutat Vella

Superfície (aprox.): 3000m²

Tràfic rodat: No

Nº de plantes entorn: 5

Equipaments propers:
Ateneu Barcelonès

Usos de plantes baixes:
Decathlon, comerços i tancades

Accessibilitat

Només s'hi pot accedir per un punt de la tanca perimetral i no es pot trepitjar la gespa.
*La plaça es tanca de nit.

Estar/Passar

4 cadires dins la tanca de jocs.

Notes:

- Restes d'una via sepulcral
- Projecte plaça-museu al que es va afegir una tanca perimetral per la inseguretat.
- El 2010 s'ha afegit una zona de jocs tancada dins la tanca.
- Hi ha un guarda.
- Convivència d'usuaris d'orígens diversos.
- Pressupost: 100.119 euros. Adjudicatari: Aquacia (tanca) i Urbe (jocs infantils)

S'hi juga? Si

S'hi pot seure? Una mica

Visibilitat? Molt bona

Elements d'ombra? Arbres grans

Zona tancada: Si

Edats: indicat a cada joc

Superfície (aprox.): 100m²

Paviment: cautxú permeable

Estat de conservació: bo

Es fa servir? Si, molt

Proximitat contenidors enterrats

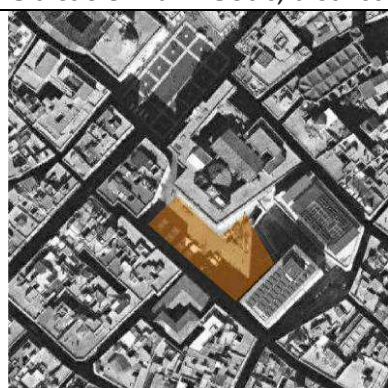

El guarda

Plaça de Sant Miquel

Ubicació: Barri Gòtic, districte de Ciutat Vella

Superfície (aprox.): 2000m²

Tràfic rodat: Si

Nº de plantes entorn: 5

Equipaments propers:
Ajuntament de Barcelona (edifici novíssim), oficina d'atenció ciutadana, *bicing*

Usos de plantes baixes:
Bars, comerços, i equipament.

Accessibilitat

La única porta és davant d'una zona de càrrega i descàrrega de cotxes.

Estar/Passar

3 bancs fora i dues cadires dins.

Notes:

- Només hi ha dos bancs al costat d'una zona de càrrega i descarrega. Qui es fa responsable dels nens ha d'estar recolzat a la barana, i només de l'extrem sud, ja que als altres dos cantons llargs s'hi recolzen dues franges d'aparcament del *bicing*.

- Hi ha moltes pancartes de queixa als balcons que diuen: "No volem l'estàtua".

S'hi juga? Si

S'hi pot seure? No

Visibilitat? Regular

Elements d'ombra? No i hi ha molts jocs metàl·lics.

Zona tancada: Si

Edats: fins a 6 anys

Superfície (aprox.): 180m²

Paviment: cautxú permeable

Estat de conservació: Bo

Es fa servir? Si

A qui li cal estar més aprop?

Plaça de Joaquim Xirau

Estat previ

Estat actual

Ubicació: Barri Gòtic, districte de Ciutat Vella

Superfície (aprox.): 1600m²

Tràfic rodat: Puntual

Nº de plantes entorn: 4

Equipaments propers:
Escola Elissava

Usos de plantes baixes:
Restauració i comercial, i turisme

Accessibilitat

Des de la Rambla i el carrer Josep Pijoan.

Estar/Passar

Es pot seure be tant dins com fora del tancament.

Notes:

- «Al Gòtic sud es programa l'obertura d'un eix que comunicarà directament la Rambla amb la zona més inaccessible del barri (carrer Josep Pijoan), la creació d'una nova plaça (Joaquim Xirau), amb un nou edifici d'habitatges de promoció pública, i l'alliberament de sòl per ubicar-hi la universitat. Envel·lit i en desús, el Frontó Colom s'enderroca. En el seu lloc s'hi construeix un nou equipament esportiu que en el soterrani acull part del nou aparcament, que s'estén, a més, pel subsòl de la nova plaça de Joaquim Xirau».¹⁴

S'hi juga? Si

S'hi pot seure? Si

Visibilitat? Molt bona

Elements d'ombra? para-sols als bars

Zona tancada: Si

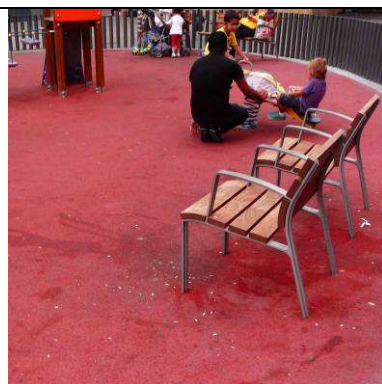
Edats: indicada en cada joc

Superfície (aprox.): 200m²

Paviment: Cautxú permeable

Estat de conservació: Regular

Es fa servir? Si

Manteniment del paviment

Lloc de trobada

¹⁴ ABELLA, Martí; *Ciutat Vella: el centre històric reviscolat*. Model Barcelona. Quaderns de gestió. Ed. Aula Barcelona. Publicacions UB. Barcelona, juny del 2004; p47

Plaça de Sant Felip Neri

Ubicació: Barri Gòtic, Ciutat Vella

	Superfície (aprox.): 500m ²	Accessibilitat Molt amagada. Es pot accedir a la plaça primer prenent el carrer de Sant Felip Neri i posteriorment, el carrer de Sant Sever. Estar/Passar Hi ha cadires i taules del bar de l'hotel i es pot seure a la font i el pedrís de l'església.
	Tràfic rodat: No	
	Nº de plantes entorn: 4	
	Equipaments propers: Església i escola de Sant Felip Neri.	
Notes: - És al barri Gòtic, a Ciutat Vella, i més concretament al barri del Call i Sant Felip Neri. La plaça s'erigeix sobre l'antic cementiri medieval de Montjuïc del Bisbe, destruït durant la guerra Civil. - Encara es poden veure els reductes de la metralla d'una bomba llançada per l'aviació del bàndol nacional durant la Guerra Civil Espanyola. - És per on s'accedeix a l'escola, que també fa ús de la plaça.	Usos de plantes baixes: Església, escola i hotel, bar i museu.	Zona tancada: No Edats: - Superfície (aprox.): - Paviment: - Estat de conservació: - Es fa servir? -
	S'hi juga? Si S'hi pot seure? Si Visibilitat? Molt bona Elements d'ombra? Arbres grans *Font	
		
		

Sant Felip Neri

Plaça del 8 de març

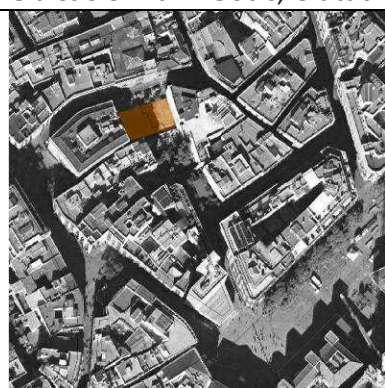

Estat previ

Estat actual

Ubicació: Barri Gòtic, Ciutat Vella

Superfície (aprox.): 500m²

Tràfic rodat: Si

Nº de plantes entorn: 5

Equipaments propers:

Zona de recàrrega de vehicles elèctrics.

Usos de plantes baixes:

Una llibreria i una botiga de productes infantils

Accessibilitat

2 punts d'accés: des del carrer dels capellans i la plaça d'Isidre Nonell.

Estar/Passar

Cadires dins i fora de la zona de jocs.

Notes:

- Antiga plaça dels peixos, usada com aparcament de motos.
- La reforma s'ha de completar amb un edifici per la dona treballadora i un accés al jardí elevat davant.
- Pressupost: 387.205'44 €
- Adjudicatari: Faus. En tres mesos.
- Reivindicació veïnal.
- Procés participatiu.

S'hi juga? Si

S'hi pot seure? Si

Visibilitat? bona

Elements d'ombra? Arbres encara joves.

*Font

Zona tancada: Si

Edats: indicada en cada joc

Superfície (aprox.): 100m²

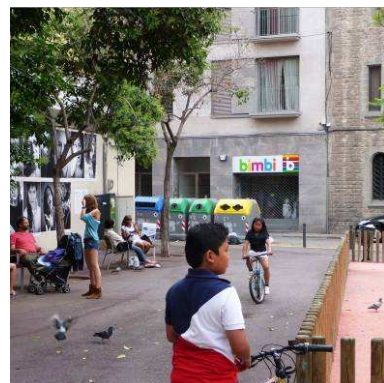
Paviment: Cautxú permeable

Estat de conservació: Bo

Es fa servir? Si

Faltava un joc...

Excessiva proximitat contenidors

Plaça de Salvador Seguí

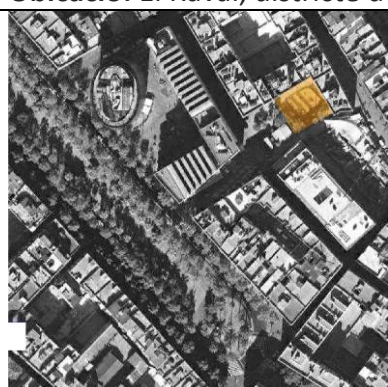

Estat previ

Estat actual

Ubicació: El Raval, districte de Ciutat Vella

Superfície (aprox.): 2200m²

Tràfic rodat: No

Nº de plantes entorn: 5

Equipaments propers:
La filmoteca del Raval,
l'Institut d'Estudis Catalans.

Usos de plantes baixes:
Bars i comerços, no totes
donen directament a la plaça

Accessibilitat

Bona. El radi en les
cantonades és per facilitar-
ne la neteja.

Estar/Passar

6 cadires dintre. Tota la
plaça és per vianants.

Notes:

- Situada en el nou espai públic que es va generar en el conjunt urbà de l'Illa de la Rambla del Raval.
- És la primera de les 43 actuacions que Foment de Ciutat Vella gestiona en el marc del Fons Estatal d'Inversió Local (FEIL) que ha finalitzat.
- Executada per l'empresa Urbe-SBD, ha tingut una durada de tres mesos i un cost de 71.250 euros.

S'hi juga? Si

S'hi pot seure? Si

Visibilitat? Molt bona

Elements d'ombra? No

Zona tancada: Si

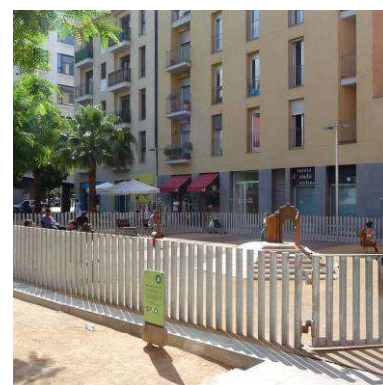
Edats: indicat en cada joc

Superfície (aprox.): 200m²

Paviment: cautxú

Estat de conservació: bo

Es fa servir? poc

5 adults i 2 menors

Placeta de Martina Castells

Estat previ

Estat actual

Ubicació: El Raval, Ciutat Vella

Superfície (aprox.): 650m²
Tràfic rodat: No
Nº de plantes entorn: 4-5
Equipaments propers:
Centre de Serveis Socials del barri.
Usos de plantes baixes:
Interior d'illa

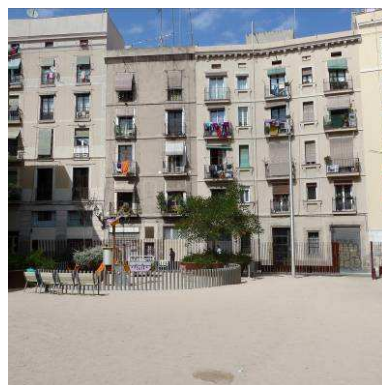
Accessibilitat
Entre el carrer Sant Llàtzer i el carrer Hospital.
*La plaça es tanca de nit.
Estar/Passar
S'hi ha d'anar expressament, no ve mai de pas. Hi ha cadires i plantes baixes que es pleguen fent bancs.

Notes:

- És un nou espai públic d'ús ciutadà al Raval.
- La placeta porta el nom de Martina, una de les tres primeres dones catalanes que es van llicenciar (1882) en Medicina a la Universitat de Barcelona.
- El nou espai públic, amb accés pel carrer Sant Llàtzer, s'obre cada dia de les 10 del matí fins el capvespre.

S'hi juga? Si
S'hi pot seure? Si
Visibilitat? Bona
Elements d'ombra? No. Els edificis fan ombra

Zona tancada: Si
Edats: indicada en cada joc
Superfície (aprox.): 140m²
Paviment: Sauló
Estat de conservació: Bo
Es fa servir? Poc

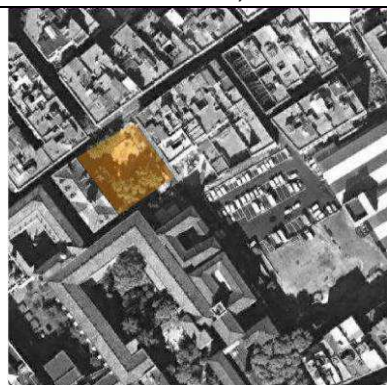

Perfil homogeni dels usuaris

Jardins del Doctor Fleming

Ubicació: El Raval, districte de Ciutat Vella

Superfície (aprox.): 1300m²

Tràfic rodat: Si

Nº de plantes entorn: 5

Equipaments propers:

Mercat de la Boqueria,
Escola Massana i la
Biblioteca de Catalunya.

Usos de plantes baixes:

Restauració i comerç.

Accessibilitat

A data d'avui, perquè està envoltat d'obres és caòtica.

Estar/Passar

Poques cadires, les que hi ha són majoritàriament de terrasses de bar.

Notes:

- Hi havia (a data de juny del 2012, està en obres i té una tanca pintada per l'Escola Massana) taules de ping-pong i zona de jocs de nens.
- Hi ha terrasses de restaurants.

S'hi juga? Si

S'hi pot seure? No gaire

Visibilitat? Bona

Elements d'ombra? Arbres grans i para-sols.

Zona tancada: Si

Edats: 6-12

Superfície (aprox.): 300m²

Paviment: Sauló

Estat de conservació: Bo

Es fa servir? Si

Mares dretes parlant

Proximitat contenidors

Plaça de Vicenç Martorell

Ubicació: El Raval, districte de Ciutat Vella

Superfície (aprox.): 1700m²

Tràfic rodar: Si

Nº de plantes entorn: 5

Equipaments propers:
Biblioteca

Usos de plantes baixes:
Bars i comerços.

Accessibilitat

Des del carrer de Ramelleres, molt a prop de la Rambla.

Estar/Passar

Lloc d'estar, molt ben comunicat. Cadires davant la zona tancada.

Notes:

- Plaça arcada.
- Tot tipus de públic, edats i orígens.

S'hi juga? Si

S'hi pot seure? Si

Visibilitat? Molt bona

Elements d'ombra? Arbres grans, arcades i para-sols

Zona tancada: si

Edats: de 6 a 12 anys

Superfície (aprox.): 200m²

Paviment: Sauló

Estat de conservació: Bo

Es fa servir? Si

Qui decideix l'edat d'ús?

Plaça de les Caramelles

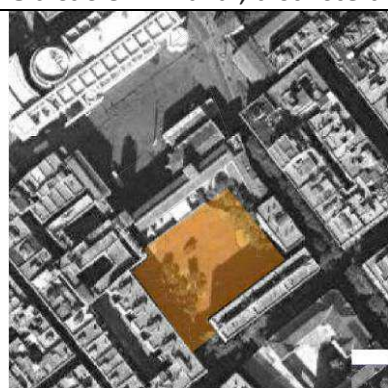

Petanca (grans)

Columpis (petits)

Ubicació: El Raval, districte de Ciutat Vella

Superfície (aprox.): 4000m²

Tràfic rodat: No

Nº de plantes entorn: 5

Equipaments propers:

Centre ocupacional i casal
per la tercera edat

Usos de plantes baixes:

Accés vivendes

Accessibilitat

Accés des del carrer del
Pintor Fortuny.

*La plaça es tanca de nit.

Estar/Passar

Els bancs estan molt ben
col·locats i acullen tot tipus
de públic, orígens i edats.

Notes:

- La plaça, amb ofereix un espai lliure dins la densitat urbana del casc antic.
- Les noves edificacions a les que s'accedeix des de la plaça.
- La plaça té mobiliari urbà, zones lliures, zona de jocs per nens ballada i unes pistes de petanca.
- Espai ple de famílies el cap de setmana.
- Remodelada al mateix període que la plaça dels Àngels. Caràcter urbà completament diferent.

S'hi juga? Si

S'hi pot seure? Si

Visibilitat? Molt bona

Elements d'ombra?

Vegetació

Zona tancada: Si

Edats: fins a 6 anys

Superfície (aprox.): 200m²

Paviment:cautxú permeable

Estat de conservació: Bo

Es fa servir? Si

Ús creatiu del mobiliari urbà

Plaça de Blanquerna

Futbol davant les Drassanes

Ubicació: El Raval, districte de Ciutat Vella

	Superfície (aprox.): 4000m ²	Accessibilitat Des del carrer del Portal de Santa Madrona. Estar/Passar És bàsicament un lloc d'estar actiu, amb molts focus d'esport.
	Tràfic rodat: Si	
	Nº de plantes entorn: 1-6	
	Equipaments propers: Museu de les Drassanes, Agencia de Salut Pública.	
Notes: - És una zona en procés de canvi. Va haver-hi uns enderrocs, durant molt temps hi havia un solar molt gran buit. Ara s'hi ha construït la nova Agencia de Salut Pública. - La narcosala Baluard, situada a les Drassanes ha estat un focus de conflicte amb els veïns de la zona. - Encara està consolidant-se. - Públic juvenil, adolescent. - Hi ha un solar que està en "Cessió Temporal de Solars" on s'hi ha instal·lat taules de tennis taula.	Usos de plantes baixes: Accessos vivenda, comerç de barri i equipaments.	Zona tancada: La de cessió Edats: - Superfície (aprox.): - Paviment: - Estat de conservació: - Es fa servir? -
	S'hi juga? Si, a pilota S'hi pot seure? Si Visibilitat? Parcial Elements d'ombra? Vegetació	
 Bàsquet davant Seguretat Social		

Plaça d'Hilari Salvadó

Ubicació: La Barceloneta, districte de Ciutat Vella

Superfície (aprox.): 1500m²

Tràfic rodat: Si

Nº de plantes entorn: 5

Equipaments propers:

Obra social Santa Lluïsa de Marillac.

Usos de plantes baixes:

Vivenda, restauració i obra social.

Accessibilitat

Des de la Barceloneta, des d'Almirall Cervera amb perforació de planta baixa i des del passeig marítim s'ha habilitat una rampa.

Estar/Passar

Cadires a tot el perímetre de la plaça i també davant la zona de jocs.

Notes:

- Plaça lligada, els últims anys, a la drogoaddicció.
- S'ha tirat a terra l'antiga escola del mar i (a data de juny del 2012) hi ha una zona tancada en obres.
- Cartell que diu "zona escolar d'esbarjo" amb icona prohibit gossos.

S'hi juga? Si

S'hi pot seure? Si

Visibilitat? Molt bona

Elements d'ombra? Arbres grans.

Zona tancada: Si

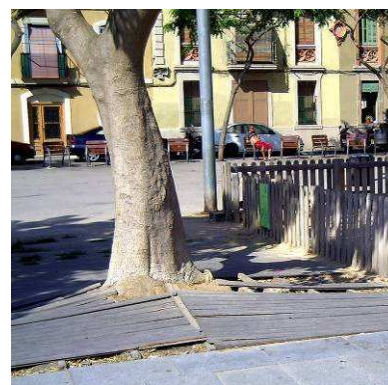
Edats: indicada en cada joc

Superfície (aprox.): 140m²

Paviment: Sauló

Estat de conservació: Regular

Es fa servir? Si

Manteniment

El forat de la vergonya/Pou de la figuera

Espai públic gestionat pels veïns

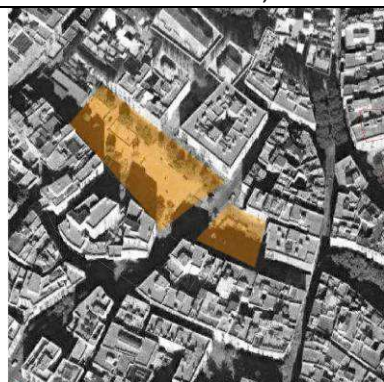

Projecte de l'Ajuntament

Estat actual

Ubicació: Sant Pere, districte de Ciutat Vella

Superfície (aprox.): 5000m²

Tràfic rodat: Si

Nº de plantes entorn: 6

Equipaments propers:

Casal de Barri Pou de la Figuera

Usos de plantes baixes:

Moltes estan tancades

Accessibilitat

És un punt molt ben comunicat i fàcil d'arribar-hi.

Estar/Passar

Hi ha lloc per seure en tot el perímetre. És lloc d'estar veïnal.

Notes:

- 2000-03 es van expropiar a baix preu diverses mansanes de la Ribera. I les va derivar. Els veïns van batejar l'espai sorgit com el Forat de la Vergonya. Un Nadal els veïns va plantar un avet a la terra de ningú. L'avet es va convertir en el símbol de les contradiccions urbanístiques de Barcelona.
- Ha estat un espai públic autogestionat i motor de cohesió veïnal.
- S'ha mantingut hort.
- Procés participatiu.

S'hi juga? Si

S'hi pot seure? Si

Visibilitat? Bona

Elements d'ombra? Arbres.

Zona tancada: Si, 2 zones

Edats: fins a 5 anys i de 6-12

Superfície (aprox.): 90 i 90m²

Paviment: Sauló

Estat de conservació: Bo

Es fa servir? Si

Futbol

Hort urbà

Carrer d'Allada i Vermell

Ubicació: la Ribera, districte de Ciutat Vella

Superfície (aprox.): 1800m²

Tràfic rodat: No

Nº de plantes entorn: 4

Equipaments propers:
Brossa espai escènic i Centre cívic.

Usos de plantes baixes:
Comercial i bars

Accessibilitat

Des del carrer dels Carders i el carrer de la Princesa.

Estar/Passar

Hi ha poques cadires, però n'hi ha moltes en terrasses de bar.

Notes:

- Carrer en format de plaça a l'estil "camp venecià".
- Sorgit de la renovació i rehabilitació del barri de la Ribera a partir dels Jocs Olímpics de 1992.
- El nom compost es deu al fet d'haver ajuntat els dos carrers en desaparèixer l'illa de cases que els separava.
- Hi ha una remodelació pendent que inclou moure la zona de jocs i col·locar les cadires en línia amb el carrer.

S'hi juga? Si

S'hi pot seure? Si

Visibilitat? Molt bona

Elements d'ombra? Arbres grans, edificis i para-sols.

Zona tancada: Si

Edats: indicada en cada joc

Superfície (aprox.): 230m²

Paviment: Sauló i Cautxú

Estat de conservació: bo

Es fa servir? Si

La lluna d'Allada i Vermell

Jardins dels Tres Tombs

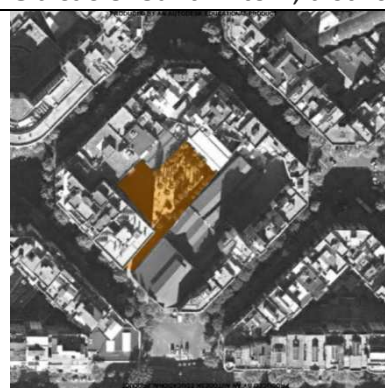

Estat previ

Estat actual

Ubicació: Sant Antoni, districte de l'Eixample

Superfície (aprox.): 1700m²

Tràfic rodat: No

Nº de plantes entorn: 6-7

Equipaments propers:
Escola bressol que té la sortida posterior als jardins.

Usos de plantes baixes:
No n'hi ha.

Accessibilitat

- Entre els carrers de Parlament, Manso, Calàbria i Viladomat.

*La plaça es tanca de nit.

Estar/Passar

No ve de pas, s'hi ha d'entrar expressament, per estar o jugar.

Notes:

- És el solar on s'emplaçava l'antiga fàbrica de Galletas Montes, ara rehabilitat com a zona verda enjardinada amb palmeres, cirerers i amb una àrea de jocs infantils
- Aquest espai també s'ha concebut com a vestíbul de l'Escola Bressol Tres Tombs.

S'hi juga? Si

S'hi pot seure? Si

Visibilitat? Bona

Elements d'ombra?
vegetació.

Zona tancada: No

Edats: indicada en cada joc

Superfície (aprox.): -

Paviment: sauló

Estat de conservació: Bo

Es fa servir? Si

Jocs amb pilota

Reixa i gronxador

Plaça del Fort Pienc

Vista des de la terrassa de la biblioteca

Ubicació: El Fort Pienc, districte de l'Eixample

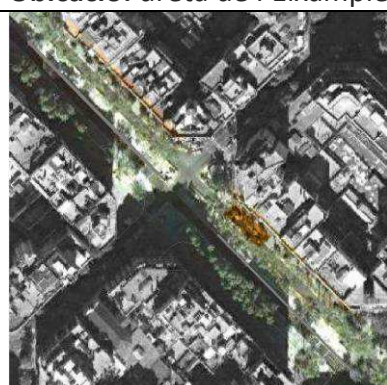
	Superfície (aprox.): 3200m ²	Accessibilitat S'hi pot accedir des de 2 punts. Be per cotxets, cadires de rodes i acompanyants Estar/Passar Els bancs estan molt ben col·locats i acullen tot tipus de públic i edats.
	Tràfic rodat: No	
	Nº de plantes entorn: 5	
	Equipaments propers: Biblioteca, CEIP, casal per gent gran	
Notes: - No hi ha zona tancada ni elements de joc per nens, però s'hi juga molt, també és a prop de moltes escoles - La col·locació del mobiliari urbà afavoreix l'activitat infantil a la zona central - És una operació unitària	Usos de plantes baixes: Biblioteca, CEIP, casal per gent gran, bars...	Zona tancada: No Edats: - Superfície (aprox.): - Paviment: - Estat de conservació: - Es fa servir? -
	S'hi juga? Si S'hi pot seure? Si Visibilitat? Molt bona Elements d'ombra? Arbres grans, edificis i para-sols. *Font	
		
		

Diferents àmbits de la plaça

Passeig de Sant Joan

Ubicació: dreta de l'Eixample, districte de l'Eixample

Superfície (aprox.): 150m²

Tràfic rodat: Si

Nº de plantes entorn: 8

Equipaments propers:
Res a remarcar.

Usos de plantes baixes:
Comerços de barri i restauració.

Accessibilitat

Passeig de Sant Joan, tram entre plaça Tetuán i Arc de Triomf.

Estar/Passar

És un lloc de pas, amb moltes invitacions a aturar-se i seure o jugar.

Notes:

- Actuació nova, part d'una operació de rehabilitació total del passeig.
- També el tram més amunt, no remodelat inclou zones de petanca i joc infantil.
- El nou passeig ha incorporat voreres més amples -de 17m- i s'ha pacificat el trànsit de vehicles, amb només un carril en cada sentit, un carril bus i un carril ample de bicicletes al mig de la calçada.
- Procés participatiu.

S'hi juga? Si

S'hi pot seure? Si

Visibilitat? Bona

Elements d'ombra?

Plataners i els edificis (al matí).

Zona tancada: Si, dues

Edats: indicada en cada joc

Superfície (aprox.): 150m²

Paviment: cautxú permeable

Estat de conservació: Bo

Es fa servir? Si

Disseny del paviment

Disseny de la barana inclou el banc

Jardins de Laura Albéniz

Estat previ

Estat actual

Ubicació: dreta de l'Eixample, districte de l'Eixample

Superfície (aprox.): 1300m²

Tràfic rodat: No

Nº de plantes entorn: 5

Equipaments propers:

Escola que té la sortida posterior als jardins.

Usos de plantes baixes:

No n'hi ha.

Accessibilitat

S'accedeix a l'interior d'illa per un passatge a cel obert amb accés pel número 182 del carrer de Pau Claris.
*La plaça es tanca de nit.

Estar/Passar

Els llocs on seure miren a la zona de jocs que, per ser interior, no cal tancar

Notes:

- Hi ha dues zones diferenciades, més enfora d'acollida a qui entra per el passadís; més endins de joc i conversa.

- S'ha posat molta atenció en les espècies vegetals. La rehabilitació ha costat 425.000 euros.

S'hi juga? Si

S'hi pot seure? Si

Visibilitat? Molt bona

Elements d'ombra? Arbres grans i els edificis.

*Font

Zona tancada: No

Edats: -

Superfície (aprox.): - m²

Paviment: Sauló

Estat de conservació: Bo

Es fa servir? Si

Jocs

Jardins de Montserrat Roig

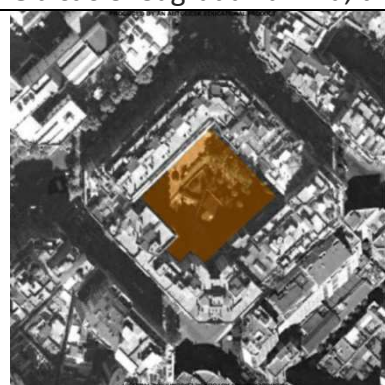

Estat previ

Estat actual

Ubicació: Sagrada Família, districte de l'Eixample

Superfície (aprox.): 2700m²

Tràfic rodat: No

Nº de plantes entorn: -

Equipaments propers:
Parvulari

Usos de plantes baixes:
Sortida posterior d'un parvulari privat

Accessibilitat

Té dos accessos: carrer Marina i Indústria.

*La plaça es tanca de nit.

Estar/Passar

Hi ha un recorregut en sentit longitudinal d'un accés a l'altre, als perímetres del qual es pot seure en bancs.

Notes:

- Antigues instal·lacions de l'empresa cervesera Damm (planta embotelladora i distribuïdora).

S'hi juga? Si

S'hi pot seure? Si

Visibilitat? Parcial

Elements d'ombra? No

Zona tancada: Si

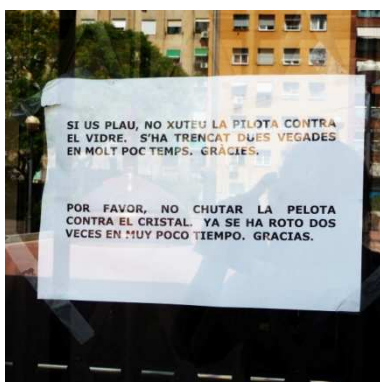
Edats: de 6 a 12 anys

Superfície (aprox.): 100m²

Paviment: sauló i cautxú

Estat de conservació: Bo

Es fa servir? Si

Zona de jocs

Carrer d'Enric Granados

Ubicació: l'antiga esquerra de l'Eixample, districte de l'Eixample

Superfície (aprox.): 1200m²

Tràfic rodat: No

Nº de plantes entorn: 6

Equipaments propers:
Res a destacar

Usos de plantes baixes:
Bars i restaurants

Accessibilitat

Entre dos carrers rodats:
Avinguda Diagonal i carrer
París.

Estar/Passar

El carrer és un lloc de pas per
la zona central, amb moltes
possibilitats d'estar-se als
laterals.

Notes:

- La zona de jocs és un triangle guanyat a la cantonada de la retícula de l'eixample.
- S'ha posat una jardinera que fa de mampara acústica i visual a la zona rodada.

S'hi juga? Si

S'hi pot seure? Si

Visibilitat? Bona

Elements d'ombra? Arbres i
para-sols.

*Font

Zona tancada: -

Edats: de 6 a 12 anys

Superfície (aprox.): 50m²

Paviment: sauló

Estat de conservació: bo

Es fa servir? Si

Petits

Grans

Placeta de Joan Brossa

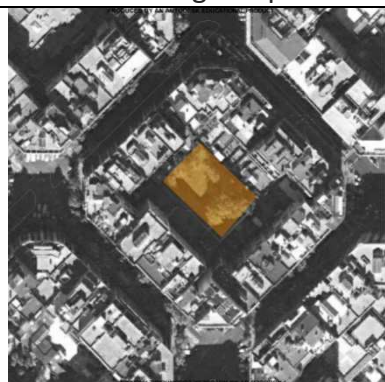

Estat previ

Estat actual

Ubicació: Antiga esquerra de l'Eixample, districte de l'Eixample

Superfície (aprox.): 1100m²

Tràfic rodar: No

Nº de plantes entorn: 6-7

Equipaments propers:
Res a destacar.

Usos de plantes baixes:
Hi ha les terrassa dels restaurant de dos hotels.

Accessibilitat

A través d'un passadís des del carrer del Rosselló 191.
*La plaça es tanca de nit.

Estar/Passar

Dues àrees ben diferenciades: una amb sauló i grava dedicada als jocs dels més petits; i l'altra, pavimentada i amb bancs.

Notes:

- Al fons dels jardins, hi ha un monòlit que reproduïx el poema visual Faune de Joan Brossa.
- Darrera la zona tancada, encara queda un espai on es pot jugar.
- La zona pavimentada va molt be per patinar.

«Un home esternuda. / Passa un cotxe. / Un botiguer tira la porta de ferro avall. / Passa una dona amb una garrafa plena d'aigua. / Me'n vaig a dormir. / Això és tot»

[Joan Brossa]

S'hi juga? Si

S'hi pot seure? -

Visibilitat? -

Elements d'ombra?

Vegetació i para-sols de l'hotel.

Zona tancada: Si

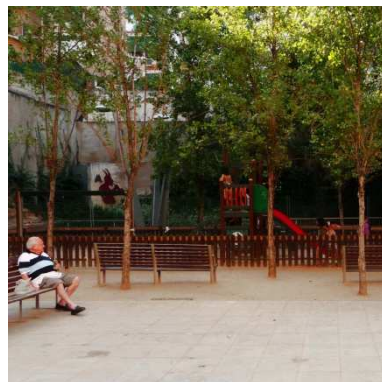
Edats: indicada en cada joc

Superfície (aprox.): 100m²

Paviment: Sauló

Estat de conservació: Bo

Es fa servir? Si

Zona de jocs infantils al fons

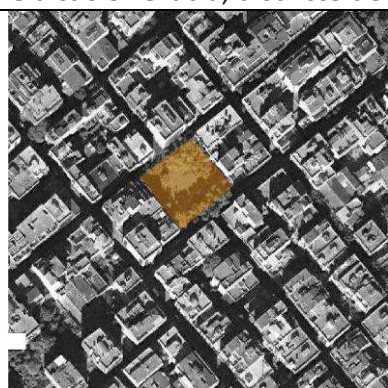

Mitgeres, objectiu de xuts variis

Plaça del Diamant

Ubicació: Gràcia, districte de Gràcia

Superfície (aprox.): 1300m²

Tràfic rodat: Si

Nº de plantes entorn: 2-5

Equipaments propers:
Escoles.

Usos de plantes baixes:
Restauració i comerç.

Accessibilitat

Des dels carrers: Or,
Esmaragda, Topazi i Plata.

Estar/Passar

Els bancs ben col·locats,
acullen sobretot públic
adolescent i jove.

Notes:

- Tota la plaça central és
espai de joc i el perímetre de
vigilància, la zona tancada és
protecció per als més
menuts.

- Unes obres del 1992 varen
descobrir un refugi antiaeri
amb capacitat per a unes 200
persones realitzat per a la
Guerra Civil Espanyola que
va aconseguir 5000
signatures a favor de la seva
preservació.

S'hi juga? Si

S'hi pot seure? Si

Visibilitat? Molt bona

Elements d'ombra? Arbres
grans i para-sols.

Zona tancada: Si

Edats: fins a 5 anys

Superfície (aprox.): 65m²

Paviment: cautxú permeable

Estat de conservació: Dolent

Es fa servir? Poc

Lloc on seure

Cautxú + guix = art al paviment

Plaça de la Revolució del setembre del 1868

Ubicació: Gràcia, districte de Gràcia

Superfície (aprox.): 1800m²

Tràfic rodat: Si

Nº de plantes entorn: 2-5

Equipaments propers:
Escoles

Usos de plantes baixes:
Restauració i comerç.

Accessibilitat

Des del carrer del Terol i de Ramon y Cajal.

Estar/Passar

És un lloc de trobada. Per la configuració de la plaça aquí la zona central és de pas, mentre que l'estar i el jugar queda al perímetre de la plaça.

Notes:

- Originàriament plaça de terra, avui lloses rogenques.
- Pàrking subterrani.
- A la part dreta de la plaça de sud a nord s'hi pot llegir la paraula Revolució; a la part esquerra hi ha una xarranca inaugurada el 1997 per la Federació Festa Major de Gràcia i l'Ajuntament. A través dels seus quadrants, s'hi poden seguir les imatges tradicionals de la Festa Major.

S'hi juga? Si

S'hi pot seure? Si

Visibilitat? Molt bona

Elements d'ombra? Arbres grans i para-sols.

*Font

Zona tancada: Si

Edats: fins a 5 anys

Superfície (aprox.): 50m²

Paviment: cautxú permeable

Estat de conservació: dolent

Es fa servir? Si

Cautxú + guix = art al paviment

Xarranca inclosa al paviment

Plaça de les dones del 36

Ubicació: Gràcia, districte de Gràcia

Superfície (aprox.): 2000m²

Tràfic rodat: No

Nº de plantes entorn: 3

Equipaments propers:
Escoles

Usos de plantes baixes:
Accessos vivendes, floristeria i extraescolars

Accessibilitat

S'hi pot accedir des de 2 punts: carrer de Santa Àgata i carrer del Torrent.

*La plaça es tanca de nit.

Estar/Passar

Els bancs estan molt ben col·locats i acullen tot tipus de públic i edats.

Notes:

- La queixa veïnal aquí és per uns paviments que entrebanquen. Molts tipus de paviments: granit, gespa, cautxú, panot amb gespa...
- També la tanca provoca opinions diverses.
- En una de les plantes baixes ha una ludoteca on s'entra pagant.
- N'hi ha que es porten una porteria de futbol petita.

S'hi juga? Sí, molt

S'hi pot seure? Sí

Visibilitat? Molt bona

Elements d'ombra? Arbres

Zona tancada: No

Edats: -

Superfície (aprox.): -m²

Paviment: -

Estat de conservació: -

Es fa servir? -

Tobogan metàl·lic a l'ombra

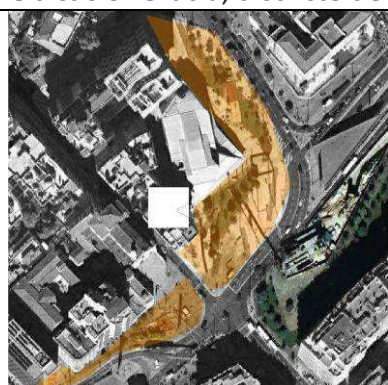

Ús creatiu del mobiliari urbà

Plaça de Lesseps

Ubicació: Gràcia, districte de Gràcia

Superfície (aprox.): 5400m²

Tràfic rodat: Si

Nº de plantes entorn: 8

Equipaments propers:

Biblioteca i centre per persones sense sostre.

Usos de plantes baixes:

Bars (5) i comerços i biblioteca.

Accessibilitat

Molt ben comunicat per tot tipus de transport i a peu.

Estar/Passar

Els bancs estan molt ben col·locats i acullen tot tipus de públic i edats, també s'està a la gespa.

Notes:

- Tota la plaça té un pendent que en direcció a la biblioteca que allunya del tràfic rodat ràpid.
- Independentment de les zones tancades, l'àrea té totes les edats, jocs, públics.
- És molt adequat també a l'hivern, ja que en cas de mal temps, es pot entrar a la biblioteca, que també té zona infantil.

S'hi juga? Si

S'hi pot seure? Si

Visibilitat? Molt bona

Elements d'ombra? Arbres grans i para-sols.

Zona tancada: Si, 2

Edats: indicada en cada joc

Superfície (aprox.): Zona1: 100 m² i Zona2: 40m²

Paviment: cautxú

Estat de conservació: bo

Es fa servir? Si

Zona de jocs 1

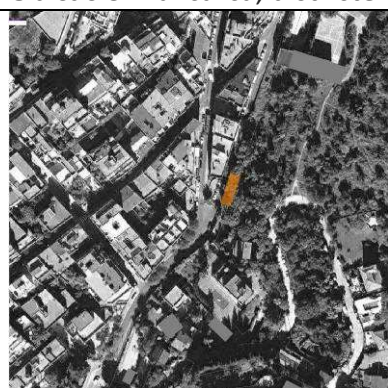

Zona de jocs 2

Carrer de la Farigola

Ubicació: Vallcarca, districte de Gràcia

Superfície (aprox.): 80m²

Tràfic rodat: Si

Nº de plantes entorn: 2

Equipaments propers:
Escola

Usos de plantes baixes:
Just al davant d'uns bancs
amb una font

Accessibilitat

Més elevat que el nivell de carrer, té un accés per escales i un per rampa.

Estar/Passar

Es passa per el costat, però entrar-hi no ve de pas, s'hi ha d'anar expressament.

Notes:

- El carrer Farigola, està ple de solars buits, prop de l'escola, s'ha habilitat aquest per a jocs infantils.
- Els jocs són fets a mida, adaptats al lloc i a la topografia.
- Aquest solar està just sota el parc Güell.

S'hi juga? Si

S'hi pot seure? Si

Visibilitat? bona

Elements d'ombra? Arbres

Zona tancada: si

Edats: indicada en cada joc

Superfície (aprox.): 80m²

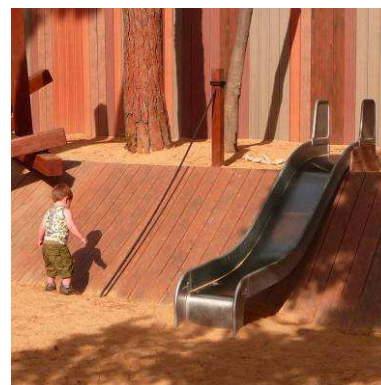
Paviment: sauló i fusta

Estat de conservació: Bo

Es fa servir? Si

Jocs diferents

Tobogan

Jardins de Maria Baldó

Ubicació: Vallcarca i els Penitents, districte de Gràcia

Superfície (aprox.): 2.480m²

Tràfic rodat: No

Nº de plantes entorn: -

Equipaments propers:
Res a destacar.

Usos de plantes baixes:
No hi ha plantes baixes.

Accessibilitat

S'ha adaptat la topografia amb rampes.

*Tancat a la nit

Estar/Passar

S'hi ha d'entrar expressament, no ve de pas, tot i que pot escurçar algun recorregut.

Notes:

- Espai que havien ocupat els horts de l'antic convent de Camils.
- Jocs infantils i espais de repòs.

S'hi juga? Si

S'hi pot seure? poc

Visibilitat? -

Elements d'ombra?

Vegetació.

*Font

Zona tancada: -

Edats: de 6 a 12 anys

Superfície (aprox.): -

Paviment: Sauló

Estat de conservació: Bo

Es fa servir? Si

...de 6 a 12 anys? Per què?

Zona de baix, joc a pilota

Carrer d'Esteve Terradas

Ubicació: Vallcarca, districte de Gràcia

Superfície (aprox.): 5700m²

Tràfic rodat: Si

Nº de plantes entorn: 5

Equipaments propers:

Estació, equipaments
sanitaris

Usos de plantes baixes:

Comercial i equipament
sanitari

Accessibilitat

Cap problema. Fa una mica
de pujada.

Estar/Passar

Lloc de pas. Es pot seure al
llarg del carrer.

Notes:

- Eix vertebrador de Vallcarca.
- La reurbanització ha vingut acompanyada de la construcció d'un aparcament a sota el carrer.
- Forma part d'un projecte de corredor verd. Recorregut envoltat de gespa, amb terrasses entre les que trobem el pipican, dues zones de joc, una tancada i l'altra (per majors de 12 anys) sense tancar.

S'hi juga? Si

S'hi pot seure? Si

Visibilitat? regular

Elements d'ombra? No, en el futur, si creixen els arbres

Zona tancada: Si

Edats: de 0 a 6 anys

Superfície (aprox.): 50m²

Paviment: cautxú permeable

Estat de conservació: Bo

Es fa servir? Si

Pipican molt gran, amb font

Zona de joc molt petita, sense font

Plaça de Laguna Lanao

Ubicació: el Coll, districte de Gràcia

Superfície (aprox.): 1224m²

Tràfic rodar: No

Nº de plantes entorn: -

Equipaments propers:
Aparcament a sota

Usos de plantes baixes:
No hi ha plantes baixes perquè és en altura.

Accessibilitat

La plaça té dos accessos, un al carrer, i un altre cap a les escales mecàniques.

Estar/Passar

Amb unes vistes espectaculars, és impossible estar-hi a l'ombra.

Notes:

- Espai públic de nova creació. Ús públic de coberta d'edifici d'aparcament.
- "Estem contents de la nova plaça, és alegre, enjardinada, sense ombres i amb queixes que a l'estiu la gent i els nens s'hi torren, i l'únic espai d'ombra sota el pi l'han fet per a jardí enlloc de fer-ho per a resguardar-se del sol. (...)Pels propers deu anys ja comencem a demanar unes pèrgoles que donin ombra i l'estada sigui més agradable."

S'hi juga? No

S'hi pot seure? Si

Visibilitat? Bona vista

Elements d'ombra? No, cap ni una.

Zona tancada: -

Edats: -

Superfície (aprox.): -

Paviment: cautxú

Estat de conservació: -

Es fa servir? -

Zona de jocs

Plaça Maragall

Ubicació: Navas, districte d'Horta-Guinardó

	Superfície (aprox.): 3000m ²	Accessibilitat Des del passeig de Maragall i el carrer d'Olesa. Estar/Passar Hi ha un esquema de capes (franges), com de ceba, de més moviment a més quietud, on cada edat també tria la seva capa (franja).
	Tràfic rodar: Si	
	Nº de plantes entorn: 9	
	Equipaments propers: Res a destacar, és un eix important.	
Notes: - S'ha construït un aparcament a sota. - A l'altre cantó de la plaça s'ha impulsat la remodelació de l'espai mentre no es reprenguin les obres de l'estació de metro L9. - Tot tipus de públics i edats. - Del passeig de Maragall, en separa visualment i acústicament una mampara que també protegeix del sol.	Usos de plantes baixes: Comerç de barri.	Zona tancada: Si Edats: indicada en cada joc Superfície (aprox.): 400m ² Paviment: cautxú permeable Estat de conservació: Bo Es fa servir? Si
	S'hi juga? Si S'hi pot seure? Si Visibilitat? Molt bona Elements d'ombra? Pèrgola i arbres. *Font	
		
		
Mampara protectora de so i sol		≠ franges → ≠ edats

Plaça d'Herenni

Estat previ

Estat actual

Ubicació: Hostafrancs, districte de Sants-Montjuïc

Superfície (aprox.): 2000m²

Tràfic rodat: Si

Nº de plantes entorn: 1-7

Equipaments propers:
església evangèlica, estació d'Espanya, mercat

Usos de plantes baixes:
Accés als blocs residencials i diversos locals tancats.

Accessibilitat

- Plaça rectangular, entre els carrers de Torre d'en Damians i Callao.

Estar/Passar

Principalment s'hi està. I un perfil particular és el que ve freqüentment, però no és veí.

Notes:

- Se l'anomena també plaça del Sol (nom que tenia abans de la guerra) o dels Gitanos.
- Des de fa segles és un lloc de trobament amb la cultura gitana, els gitanos catalans, i aquests últims anys també amb les cultures coreana, marroquí, equatoriana...
- Últimament era un lloc de sorolls i baralles veïnals.
- S'ha limitat la freqüència de pas i la velocitat del trànsit rodat, s'ha posat una zona de joc infantil, herba i bancs.
- Procés participatiu.

S'hi juga? Molt

S'hi pot seure? Si

Visibilitat? Bona

Elements d'ombra? Alguns arbres.

*Font

Zona tancada: Si

Edats: Indicada en cada joc

Superfície (aprox.): 300m²

Paviment: Sauló

Estat de conservació: Bo

Es fa servir? Si

Diferents franges d'edat

Isaac, Salmai i Salmai

La Guineueta

Ubicació: La Guineueta, districte de Nou Barris

Superfície: intersticial

Tràfic rodat: No

Nº de plantes entorn: 3-5

Equipaments propers:
Escoles.

Usos de plantes baixes:
Residencial

Accessibilitat

S'han suprimit les barreres arquitectòniques.

Estar/Passar

Molts bancs i molt usats per fer-hi tertúlia.

Notes:

- Polígon d'habitatges vertebrat a l'entorn del passeig de Valldaura.
- Nombrosos espais interiors no rodats, enjardinats.
- Les zones de joc infantil no tenen gran demanda perquè no hi ha cotxes al carrer.

Curiosament, es juga a pilota a l'espai més proper a tràfic rodat.

S'hi juga? Si

S'hi pot seure? Si

Visibilitat? Parcial

Elements d'ombra?

Vegetació

Zona tancada: Si

Edats: Indicada en cada joc

Superfície (aprox.): 80m²

Paviment: sauló

Estat de conservació: Bo

Es fa servir? Poc

Zona de jocs infantils

Entre edificis

Carrer de Borgonya

Ubicació: Can Peguera, Nou Barris

Superfície (aprox.): 1000m²

Tràfic rodat: Si

Nº de plantes entorn: 10

Equipaments propers: seu del Districte, Biblioteca, Oficina de l'Habitatge, Parc Tecnològic Barcelona Nord

Usos de plantes baixes:
Accessos vivenda

Accessibilitat

Des del parc, entrada i sortida de l'aparcament i el passeig d'Urrutia.

Estar/Passar

De passejar i estar per excel·lència és el parc de darrera, però aquest tros és més controlat.

Notes:

- Fragment nou, que se suma al nou tram del Parc Central de Nou Barris, antic abocador. Premi International Urban Landscape Award 2007 per "crear un espai urbà i integrar-lo en una zona degradada".
- S'ha construït un aparcament i s'ha completat amb una zona de jocs infantils.

S'hi juga? Si

S'hi pot seure? -

Visibilitat? Bona

Elements d'ombra? No, l'edifici del darrera fa ombra a la tarda.

Zona tancada: Si

Edats: Indicada en cada joc

Superfície (aprox.): 300m²

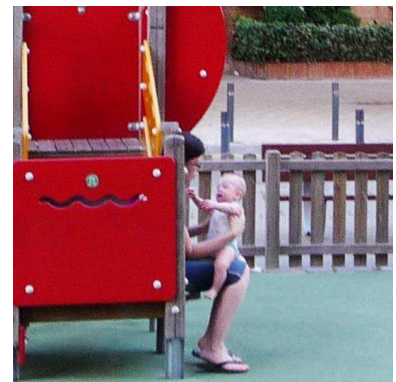
Paviment: cautxú permeable

Estat de conservació: Bo

Es fa servir? Si

Llocs on seure 1

Llocs on seure 2

Jardins del Petit Príncep

Estat previ

Estat actual

Ubicació: Porta, districte de Nou Barris

Superfície (aprox.): 1000m²

Tràfic rodat: Si

Nº de plantes entorn: 5

Equipaments propers:
Escoles

Usos de plantes baixes:
Bars (5) i comerços, no totes donen directament a la plaça

Accessibilitat

A la cruïlla dels carrers Alella, Alloza i Santanyí.

Estar/Passar

Hi ha dues zones diferenciades d'estar: dins la zona de jocs i sota l'escultura en uns bancs en forma d'estrella.

Notes:

- Plaça de nova creació.
- Arran de la reforma, s'han rehabilitat les dues mitgeres, millorant-les tèrmicament i afegint finestres.
- Es realitzen actes culturals relacionats amb el conte "El Petit Príncep" de Saint-Exupery
- La decoració escultòrica s'inspira en dibuixos dels alumnes de tres escoles properes.

S'hi juga? Si

S'hi pot seure? Si

Visibilitat? Bona

Elements d'ombra?

Vegetació

*Font

Zona tancada: Si

Edats: Indicada en cada joc

Superfície (aprox.): 130m²

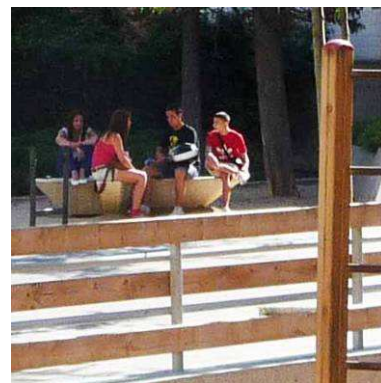
Paviment: cautxú permeable

Estat de conservació: Bo

Es fa servir? Si

Diversitat de cultures i edat

El públic adolescent també hi és

Parc de les Tres Xemeneies

Ubicació: Poble Sec, districte de Sants-Montjuïc

Superfície (aprox.): 9000m²

Tràfic rodat: Si

Nº de plantes entorn: 7

Equipaments propers:
Equipaments esportius.

Usos de plantes baixes:
Directament no n'obre cap.
A l'altre cantó comercial.

Accessibilitat

S'obre a l'avinguda del Paral·lel.

Estar/Passar

S'hi està. Molt ple de veïns i de molts orígens.

Notes:

- Obert l'any 1991
- Al costat de les tres xemeneies de l'antiga central elèctrica de la Canadiense
- Al costat del carrer de Palaudàries hi ha un gran espai tou pavimentat amb sauló on s'han instal·lat una àrea de jocs infantils, pistes de petanca i taules de ping-pong.

S'hi juga? Si

S'hi pot seure? Si

Visibilitat? Si

Elements d'ombra? Arbres

Zona tancada: Si

Edats: de 6 a 12 anys

Superfície (aprox.): 800m²

Paviment: Sauló

Estat de conservació: Bo

Es fa servir? Si

Fent coneixences

Plaça de la Bonanova

Estat actual

Estat previ

Ubicació: Sant Gervasi, districte de Sarrià-Sant Gervasi

Superfície (aprox.): 2500m²
Tràfic rodat: Si
Nº de plantes entorn: 5
Equipaments propers:
església i proper a moltes
escoles i universitats.
Usos de plantes baixes:
Bars i comerços, no totes
donen directament a la plaça

Accessibilitat
S'hi pot accedir des de 4
punts, parada de bus i
garatge. Be per cotxets,
cadires de rodes i
acompanyants
Estar/Passar
Els bancs estan molt ben
col·locats i acullen tot tipus
de públic i edats.

Notes:
- No hi ha zona tancada ni
elements de joc per nens,
però s'hi juga molt, també és
a prop de moltes escoles.
- Els elements urbans (bancs,
vegetació, entrada i sortida
del garatge, taules...) protegeixen la zona central,
de manera que, tot i haver
molt tràfic rodat a Muntaner
i a Passeig Bonanova, les
activitats infantils no s'hi
apropen.
- Afavoreix la protecció de la
zona de joc el pendent
muntanya-mar.

S'hi juga? Si
S'hi pot seure? Si
Visibilitat? Molt bona
Elements d'ombra? Arbres
grans i para-sols.

Zona tancada: No
Edats: -
Superfície (aprox.): -
Paviment: -
Estat de conservació: -
Es fa servir? -

Ús creatiu del mobiliari urbà

Plaça de John Kenedy

Ubicació: Sant Gervasi, districte de Sarrià-Sant Gervasi

Superfície (aprox.): 700m²

Tràfic rodat: Si

Nº de plantes entorn: 6

Equipaments propers:

Conté la sortida de FGC, Avinguda Tibidabo.

Usos de plantes baixes:

No limita directament amb edificis. Hi ha un quiosc i bar.

Accessibilitat

Només s'hi pot accedir des de l'avinguda de sant Gervasi. Està elevat respecte el carrer Balmes.

Estar/Passar

És bàsicament de pas, però té prou ombra, com per invitar a estar.

Notes:

- Una barana l'envolta, protegint-lo del tràfic del carrer Balmes.

S'hi juga? Si

S'hi pot seure? Si

Visibilitat? Regular

Elements d'ombra? Arbres

Zona tancada: Si

Edats: indicada en cada joc

Superfície (aprox.): 200m²

Paviment: sauló

Estat de conservació: regular

Es fa servir? Poc

Estat dels bancs

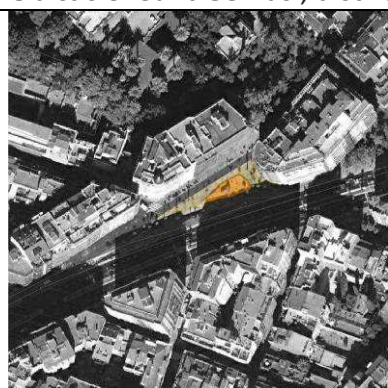

Enemics potencials sobre els bancs

Carrer General Mitre amb Elisa

Ubicació: Sant Gervasi, districte de Sarrià-Sant Gervasi

Superfície (aprox.): 120m²

Tràfic rodat: Si

Nº de plantes entorn: 8

Equipaments propers:
Aparcament sota.

Usos de plantes baixes:
Bar en línia amb la zona de jocs.

Accessibilitat

S'hi accedeix des del carrer.
Hi ha dos punts d'entrada.

Estar/Passar

És un lloc de pas.

Notes:

- Reforma dins del pla per fer el carrer de General Mitre més amable, reforma acompanyada per la construcció d'un aparcament a sota. En aquest punt hi ha la rampa i l'ascensor.
- Hi ha una font fora.
- Hi ha un banc dins, a ple sol.

S'hi juga? Si

S'hi pot seure? Si

Visibilitat? Regular

Elements d'ombra? Arbres molt joves.

*Font

Zona tancada: Si

Edats: indicada en cada joc

Superfície (aprox.): 120m²

Paviment: cautxú

Estat de conservació: Bo

Es fa servir? Poc

Manca ombra i banc lluny jocs

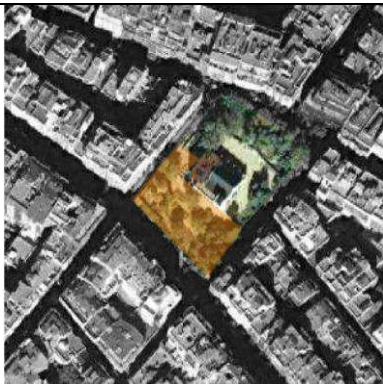
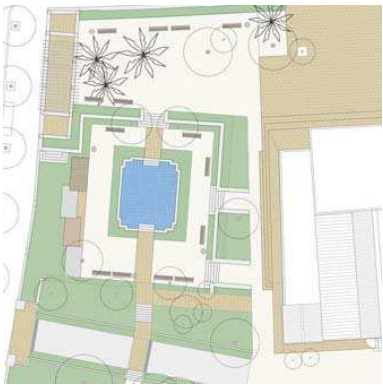

Taules i patinet al carrer

Jardins de Vil·la Florida

Ubicació: Sant Gervasi, districte de Sarrià-Sant Gervasi

	Superfície (aprox.): 2500m ²	Accessibilitat Elevada per sobre la cota de carrer. *La plaça es tanca de nit. Estar/Passar Els bancs estan molt ben col·locats i acullen tot tipus de públic i edats.
	Tràfic rodat: No Nº de plantes entorn: 7 Equipaments propers: Centre cívic i està en construcció una biblioteca. Usos de plantes baixes: Centre cívic i bar-restaurant.	
Notes: - Antiga escola de puericultura. - Molts anys tancada amb la petició veïnal de fer-la un espai públic. - Circuit tàtil.	S'hi juga? Si S'hi pot seure? Si Visibilitat? Molt bona Elements d'ombra? Arbres grans i para-sols en bar *Font	Zona tancada: No Edats: - Superfície (aprox.): - Paviment: - Estat de conservació: - Es fa servir? -
	 <p>La bassa d'un pam de profunditat</p>	 <p>Ús creatiu del mobiliari urbà</p>

Plaça de la Vila

Ubicació: Sarrià, districte de Sarrià-Sant Gervasi

	Superfície (aprox.): 500m ²	Accessibilitat Des del carrer Major de Sarrià i des de la plaça de Sarrià, a través de la placeta del Roser.
	Tràfic rodat: No	
	Nº de plantes entorn: 1-3	
	Equipaments propers: Moltes escoles, mercat, botigues petites...	
Notes: - Molt ben situada, tota l'àrea que l'envolta és per vianants. A diferència de la plaça de Sarrià, que té tràfic rodat a tocar. - La placeta del Roser té una pendent que va molt bé a tricicles i patinets per agafar impulsio. Curiosament, aquesta placeta veïna, no està tant concorreguda i hi ha sempre un públic molt marginal, en tots sentits.	Usos de plantes baixes: Bars i comerços.	Estar/Passar Hi ha bancs al perímetre que no té terrasses de bar.
	S'hi juga? Si	Zona tancada: No Edats: - Superfície (aprox.): - Paviment: - Estat de conservació: - Es fa servir? -
	S'hi pot seure? Si	
	Visibilitat? Bona	
	Elements d'ombra? Arbres i para-sols. *Font	
		
	Terrasses de bars	La finestra de la vil·la

ANÀLISI DE RESULTATS

«Bajo el aparente desorden de la ciudad (...) circula un orden maravilloso(...). Compuesto de movimiento y cambio (...) que podemos quizá compararlo con la danza. No a una danza precisa y uniforme en la que todos levantan la pierna al unísono y hacen una reverencia en masa, sino a un intrincado ballet donde cada uno de los bailarines y los conjuntos tienen papeles diversos que milagrosamente se refuerzan y componen un conjunto ordenado. El ballet de la ciudad nunca es el mismo en ningún lugar, porque incluso en un mismo y único lugar, la representación está llena de improvisaciones.»¹⁵

A partir de l'anàlisi de casos a la ciutat de Barcelona, s'han detectat una sèrie de situacions o problemàtiques freqüents, que contrastarem amb *Plec de prescripcions tècniques per al disseny, l'execució i la recepció de les àrees de joc infantil* i amb altres opinions dels que parlen d'aquests temes. Unes provenen dels punts comuns a respondre en les fitxes. Altres de situacions particulars observades. També hi ha algun títol que ve completat per una línia i una frase de recordatori de quan l'element també existia en el cas estudiat d'Amsterdam.

• Superfície de la plaça

La intenció era posar sempre llocs petits, però perquè anaven be amb el discurs del treball n'ha entrat algun d'enorme: la plaça Lesseps (però que només estudiem en el que implica el voltant de la biblioteca que és on més vida hi ha), el forat de la vergonya també molt gran però en sintonia amb el tipus d'espai buscat, en general podem dir que ens movem entre els 100 i 5000m². Si, és un tema a considerar. Un nen petit no fa servir molt espai per jugar. És a mida que té edat d'anar en bicicleta, patinets i, sobretot jugar a pilota que li calen superfícies més grans. En el jugar a pilota -l'espai gran- és on anem més coixos en aquesta ciutat. Al començament d'aquest treball encara hi havia a la plaça de la Mercè un cartell que deia "*prohibido jugar a pelota*". Sabia que era important perquè si d'una cosa coixeja Ciutat Vella és de grans superfícies. Aquests últims dies l'he volgut fotografiar, però ja s'ha arrencat. De moment, però, encara no hi ha joc a pilota. El que pot suplir aquesta mancança és la iniciativa *patins escolars oberts al barri*¹⁶ que s'està implantant en molts centres¹⁷.

¹⁵ JACOBS, Jane; *Muerte y Vida de las Grandes Ciudades* (2a edició), Capitán Swing Libros, 77-78p.

¹⁶ http://w3.bcn.es/XMLServeis/XMLHomeLinkPI/0,4022,294047535_294107886_1,00.html

¹⁷ "Tot urbanista sap que una escola no genera vida al barri més que en dos moments del dia, i només dels dies laborables durant el calendari escolar" explicava Sebastià Jornet en una conferència sobre la Mina -del dia 3 de maig del 2012, dins del programa "Espai públic i convivència" del CPSV- on narrava el procés en que els veïns, dins del procés de participació, van reclamar que l'escola es col·loqués oberta a la nova Rambla, que havia de ser el nou centre d'activitat. I tenia raó. Tot i així, quan s'aconsegueix coordinar l'escola, l'administració i els veïns es pot mantenir la infraestructura esportiva i d'esbarjo oberta fora d'horari escolar.

• Tràfic rodat

*«(...) la terciarización del centro, la desestructuración de los barrios, el dominio del automóvil frente al ciudadano. La calle se vuelve un lugar desagradable por los ruidos y humos, un lugar donde sólo se puede transitar de prisa. (...) la ciudad se va deshumanizando por la pérdida de vida vecinal y la calle se vuelve peligrosa».*¹⁸

El tràfic rodat és el gran perill per el nen que juga al carrer¹⁹. El perill que un nen surti entre cotxes darrera una pilota, el perill que creui sense mirar.... Que pot resoldre en part la següent reflexió respecte al domini del cotxe per sobre del vianant.

*«Por eso, otra de las repercusiones de este recorte de libertad es la exigencia de tener carceleros permanentes. Los padres y sobre todo las madres -sobre quienes sigue recayendo el cuidado de los hijos- se han visto convertidos en acompañantes, vigilantes y guardianes de estos seres considerados como peligrosos. Ahora tienen que suplir con dinero, imaginación o resignación las deficiencias de esta construcción urbana. Acompañarles hasta la puerta del colegio, aguantar sus energías dentro de casa, llevarles y traerles a diversas clases extraescolares para tenerles entretenidos, vigilarles en el parque mientras juegan. Soluciones individuales para hacer frente a un problema colectivo».*²⁰

La normativa en el punt 2.1.1 Condicions físiques adequades de l'espai d'ubicació apareix una llista de nou punts que enumeren situacions on se situaran les àrees de joc -sempre que sigui possible- el tercer punt dels quals diu:

- Allunyades del trànsit rodat.

En els exemples estudiats hi ha de tot. Fins i tot hi ha cassos en que la zona de jocs se situa en carrers. Està clar que és més agradable un lloc on no hi hagi ni el perill ni el soroll ni el fum del tràfic rodat. Cassos com la plaça de Sant Felip Neri, la plaça de la Concòrdia o els interiors d'illa de l'eixample. Un dels cassos més bonics en relació amb el tràfic rodat, si be cal recordar que va tenir molt mala acceptació al acabar la remodelació, és el cas de la plaça Bonanova. Aquesta plaça està dissenyada de tal manera que tot el mobiliari urbà protegeix la zona d'estar i de jugar. De zones de joc en carrers amples, apart de en les places, n'hi ha moltes avui. No s'han pogut abastar totes, però és remarcable que n'hi ha que integren mesures de barrera visual, acústica i d'accessibilitat al focus principal de tràfic i soroll (amb vegetació, amb desnivells que pugen o baixen respecte a la via rodada, amb pantalles protectores...).

¹⁸ ROMÁN RIVAS, Marta; *La reconstrucción del espacio cotidiano*.

¹⁹ Hi ha un projecte també en marxa a Barcelona anomenat Camí Escolar. El Camí Escolar actual s'inscriu dins el marc de la carta Europea dels Drets de Vianant amb la finalitat de recuperar l'harmonia entre les persones i la ciutat sense dependre del vehicle. Va començar a implantar-se a diferents ciutats europees, ciutats de les regions italianes de Reggio Emilia i el Piemont, les dels Països Nòrdics, i de Luxemburg. S'estudia un recorregut majoritari dels escolars i es consciencien els veïns i els comerciants de la zona poden comprometre's a ajudar en cas de problemes, es limita la velocitat de tràfic i no es permet aparcar si això dificulta la visibilitat.

²⁰ ROMÁN RIVAS, Marta; *Niños, ciudadanos@s peligros@s*.

• Usos plantes baixes i Equipaments propers

Els usos de la planta baixa han resultat ser un element importantíssim en l'ocupació de l'espai públic. Sempre que hi ha llocs on es pot jugar, hi ha comerços -comerços de barri, d'ús freqüent- i bars en planta baixa. Si no és així, hi ha equipaments propers -equipaments d'ús freqüent també, com una escola, no tant d'ús ocasional, com la seu de serveis socials o el CAP-. En els interiors d'illa és un tema conegut, davant del risc que siguin un cul-de-sac, la manera d'assegurar el seu funcionament és la presència d'algun equipament.

«Las casas se cierran hacia dentro ya que la calle es un lugar desagradable y cada vez más peligroso, cada vez hay menos relaciones de vecindad, menos relaciones de barrio, la calle llena de ruidos, de humos, la calle antes lugar de encuentro y de relación social, espacio controlado por los vecinos, ahora es un lugar de nadie, sólo para transitar a prisa».²¹

Sense que moltes vegades es pugui dir què va ser primer, en molts casos la degradació del carrer i la inexistència de plantes baixes comercials van de la mà. Això ho veiem en múltiples casos, sense anar més lluny a la pròpia plaça de George Orwell on la degradació anava sempre en augment, i les persianes de les plantes baixes s'anaven abaixant. Sense remei s'alimentava el cercle viciós que compleix la relació: “- control veïnal → + perillós es torna carrer”, i com que “+ perillós es torna carrer → - control veïnal”. A la plaça de George Orwell, encara avui, la major part de les plantes baixes estan tancades, ballades i amb les persianes baixades. Encara ara, aquesta re-apropiació per part del veïnat de la plaça de George Orwell, és un projecte lent que passa pel retorn a l'ús de la planta baixa. El cas més clar s'observava a les cantonades: les botigues havien arribat a tancar el cantó que obria a George Orwell, mentre que es mantenien oberts cap als altres carrers. D'aquesta manera, evitaven les molèsties fent que cada vegada fos menys necessari passar per la plaça, condemnant-la així a ser un lloc inhòspit. Alhora aquest fenomen, afavoria l'apropiació dels llindars²² de portes i locals comercials tancats, a les plantes baixes, com a lloc per seure, dormir, fumar i altres usos sumats als dels graons, avui ja inexistents.

²¹ ROMÁN RIVAS, Marta; *La reconstrucción del espacio cotidiano*.

²² “El efecto escalón”: en un passeig per Ciutat Vella amb una tècnica de l'Ajuntament, arran de la reforma de la Plaça George Orwell, em va fer notar com els graons tenien un magnetisme especial per accions no desitjades. Hi havia diverses formes que propiciaven accions subversives nocives: un racó amagat, un cul-de-sac, un solar abandonat i tacat...

- S'hi juga?

Aquesta pregunta és independent de si hi ha zona de jocs. Les zones de joc, els recintes dissenyats o validats per Parcs i Jardins solen ser molt similars: tancades i amb paviment tou, però no només es pot jugar als jocs de les zones de joc. Hi ha tot un repertori que va de saltar desnivells a fer tombarelles als aparcaments de bicicletes i jugar a futbol amb una ampolla de llauna -practica, certament molt estesa al llarg i ample de tota la ciutat, independentment del nivell econòmic general del barri-, jugar a bales, passejar un cotxet, saltar a corda, dibuixar a terra... Als peus de foto de les fitxes apareix molt sovint “Ús creatiu del mobiliari urbà”, però es clar, no s'està sempre a temps de fotografiar-los tots.

L'antropòleg Mikel Aramburu Otazu, que parla de la immigració i l'espai públic, fa notar com en una favela²³ llatinoamericana o africana els nens juguen a futbol i la gent que passa ha d'esquivar la pilota i els jugadors. Mentre que en una societat envellida com la nostra, els usos que fa la gent adulta dominen els usos que fan els joves. Però jo no parlaria tant d'envellida com de funcionalista, pràctica, “eficiencista”.

*«I bambini e gli anziani (i due “estremi” opposti della società) hanno ormai un ruolo marginale (e di conseguenza degli spazi limitati)».*²⁴

“O campo” (Joachim Schmid)

Prohibit jugar a pilota.

En una conferència, part del cicle de debats sobre espai públic en el marc del *Symposium* d'Arquitectura de Bucarest (Anual de arquitectura Bucaresti) l'any 2009, Jordi Puntí reflexionava sobre la necessitat de llocs d'esport per la immigració. «Els filipins, cubans i

²³ Favela és el nom donat al Brasil als assentaments precaris o informals que creixen al voltant o dins mateix de les ciutats grans del país. Aquest terme portuguès és molt usat al Brasil, amb el significat de barri de barraques.

²⁴ TONUCCI, Francesco; *La città dei bambini*, Bari, Laterza, 1996

vençolans acostumen a desplaçar-se a diversos camps de Montjuïc per jugar a softbol i beisbol. (...) Els immigrants pakistanesos, hindús i de Bangla Desh juguen a criquet, sobretot en places del barri on viu la majoria, a Ciutat Vella -com ara al jardí de les Tres Xemeneies o la Rambla del Raval-, o bé en altres zones com en pàrquings d'àrees comercials que el diumenge estan buits. (...) Les comunitats peruana i equatoriana juguen a voleibol en diverses instal·lacions de la Vall d'Hebron. Els brasilers juguen a voleibol i futvòlei a les platges de Barcelona, sobretot, però també a les de Castelldefels. Els xinesos, que són la comunitat que menys es relaciona amb els autòctons, practiquen el tennis de taula a les diverses taules que hi ha en parcs i jardins, i fan *tai-chi* als parcs(...). Ara bé, tots aquests jocs i esports, en quina mena d'espais es practiquen? Segons un estudi detallat de Francesc Magrinyà i Miguel Y. Mayorga²⁵ hi ha unes quantes dades rellevants. Més del 50% de les activitats esportives tenen lloc en parcs i places. Un 40% d'aquestes activitats són "no previstes", és a dir, que l'espai públic s'utilitza per a un ús alternatiu. Finalment, només un 11% d'aquestes activitats tenen lloc en espais públics improvisats. Diguem que la necessitat esmola l'enginy i els immigrants adapten una plaça, un parc, un jardí o un pàrquing per poder-hi practicar esport.»²⁶

És bo que, sempre que no dificulti la realització d'altres activitats, l'espai públic s'adapti a les necessitats del moment. Moltes vegades hi ha demandes incompatibles. «La convivència o coexistència al carrer se sustenta sobre acords tàcits.²⁷ Les persones, a totes hores i a tot arreu, ajustem els nostres comportaments en públic de manera recíproca amb els altres. Aquests pactes quotidians són implícits, i a més a més no són fixes, sinó dinàmics, s'estan sempre re-negociant entre persones i grups socials amb interessos, valors i identitats diverses i canviants. Cap normativa o regulació administrativa pot substituir aquestes negociacions, d'altra manera l'espai públic perdria tota vitalitat. En aquestes negociacions quotidianes de coexistència en públic, sovint apareix el conflicte inevitable i fins i tot necessari per la constant adaptació recíproca de les pautes de convivència».²⁸

²⁵ MAGRINYÀ, Francesc i MAYORGA, Miguel Y, *Dissenyar la ciutat per a l'esport als espais públics*, dins Apunts. Educació física i esports, pàg. 91-113 (2008).

²⁶ PUNTÍ, Jordi; *El nen que juga. Immigració, esport i espai públic a Barcelona*.

²⁷ Tàcit: que es deixa endevinar sense ser expressat formalment (DIEC2)

²⁸ ARAMBURU, Mikel; *La immigració i els usos de l'espai públic*

Els diferents grups usuaris de l'espai públic, a qui cal una apropiació per usar-lo, necessiten espais que són relativament incompatibles entre si, així que tendeixen a ocupar diferents llocs (segregació) o diferents franges horàries (torns) del mateix espai. Es produeixen especialitzacions funcionals, petites segregacions en una xarxa espacial i temporal que ha de donar resposta als diferents tipus d'usuaris. Tots els col·lectius tenim necessitat d'agrupar-nos, de fer apropiacions transitòries de l'espai públic. El cas estudiat, per exemple, important explicar-ho, fan us de l'espai públic majoritàriament en una franja horària que va des de la sortida de l'escola i berenar -la invasió comença cap a les 17:30h- fins el començament del capvespre, quan baixa la intensitat de llum natural, quan ve un canvi de torn. És important remarcar que conviuen be amb alguns altres usuaris.

- **S'hi pot seure? Visibilitat? Elements d'ombra?**

Aquestes tres preguntes fan referència al necessari espai dels usuaris associats al joc dels infants: els adults i les persones grans. Podia haver afegit si s'hi pot parlar, fer rotllana, compartir. I mentrestant, si es pot veure per on s'enfilen els que juguen.

- **La conveniència de tenir llocs on seure a prop**

2.7.1.1 Àrees d'estada per a acompanyants

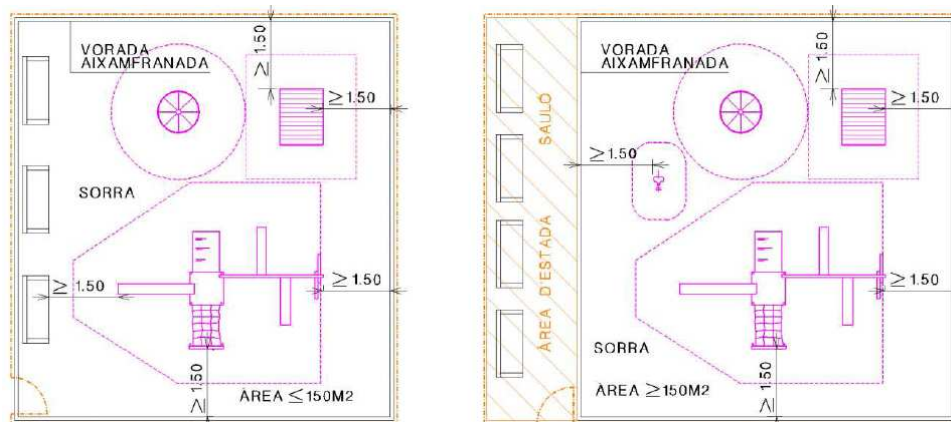
- $\geq 150\text{m}^2$, i amb tancament de protecció, *es reservarà, sempre que sigui possible, un espai d'estada per acompanyants. Les àrees d'estada per a acompanyants són espais inclosos dins l'àmbit de l'àrea de joc i situats en el 20% de superfície lliure d'equipaments de joc obligatòria. L'espai està destinat a contenir els elements auxiliars (bancs, papereres, etc..) necessaris per a l'estada satisfactòria dels adults. Sempre que sigui possible, les àrees de descans tindran arbres de fulla caduca o algun altre element per fer ombra a l'estiu, i el paviment serà estable.*

- $< 150\text{m}^2$ i tancades, *no és necessari diferenciar les àrees d'estada, però si instal·lar bancs dins de l'àmbit de l'àrea. Els bancs seran els únics elements de mobiliari que podran incloure's dins l'àmbit i no podran ocupar més del 10% de la superfície de l'àrea.*

- $< 150\text{m}^2$ que no tinguin necessitat de ser tancades, *els bancs s'instal·laran preferentment a fora de l'àrea per a no consumir espai de joc.*

Qualsevol altre element auxiliar, diferent dels bancs: papereres, fanals, fonts, senyals,

papereres, etc, se situaran únicament en la zona d'estada d'acompanyants, si hi ha, o en cas contrari, fora de l'àrea de jocs, però suficientment a prop per a donar servei a l'interior.

«Cada vegada que m'assec en un banc incòmode i observo com els nens estan a punt de trencar-se la crisma per culpa d'un gronxador situat al bell mig del parc infantil, m'assalta el mateix pensament. M'imagino la pila de requisits per presentar-se al concurs públic de disseny d'espai ludicoinfantil a l'aire lliure i en visualitzo una de les condicions imprescindibles: no tenir nens. I com a punt extra, odiar tot el que tingui a veure amb els menors d'edat i odiar encara més els seus pares, avis, cangurs, etc. D'una altra manera no s'entén per què hi ha el que hi ha».²⁹

És una de les carències més remarcables, la falta de lloc on seure. De vegades és part d'una política d'urbanisme preventiu. Els bancs poden comportar més usos que l'objectiu de seure. És per això que cada vegada més, enlloc de bancs es posen cadires. En llocs com la Plaça de George Orwell l'ajuntament no s'ha atrevit ni tan sols a posar llocs on seure. Això més que evitar que s'ocupin per els que seien als graons, fa que sigui un lloc de pas. A George Orwell només he vist ficar-se a la zona de jocs, nens que passen per el carrer d'Escudellers, de camí de l'escola a casa. Corren, s'avancen una mica al ritme dels pares i mentre els atrapen han fet un salt dins la zona de jocs, que al mateix temps, està dissenyada per als més menuts.

- El poder observar sense estar a sobre

Allà on hi ha nens, fins i tot quan és volgut i complim totes les normatives, per normativa el cartell ha de dir (punt 2.8.1 Obligatorietat)

Serà obligatori dotar l'àrea de joc d'una senyalització, segons model homologat per Parcs i Jardins, on s'informi de (...)

- La responsabilitat dels pares o acompanyants en el bon ús de la instal·lació

²⁹ MANSÓ Munné, Anna; *Parcs infantils*; Publicat al suplement Criatures. Dissabte 17 de setembre de 2011

Tot i així, moltes vegades, no hi ha lloc pensat per tenir visibilitat. I aquest lloc és forçosament un lloc on seure. Perquè els acompanyants més freqüents són pares, mares, àvies i avis i no sempre tenen ganes d'estar jugant.

- El sol i l'ombra

El poder estar resguardat del sol, ha resultat ser molt important. Tant en notícies, com parlant-ne, és una de les queixes més freqüents: la falta de lloc amb ombra. En un clima mediterrani com el nostre, resulta un element indispensable per la qualitat de l'espai. Dels cassos estudiats, el més representatiu és el de Laguna Lanao (pag44) on els veïns es queixen i una persona que me'n va parlar va dir-me exactament: "Es una mierda. Tiene unas vistas preciosas, pero no hay donde protegerse del sol". La paraula ombra surt poc al *Plec de prescripcions tècniques per al disseny, l'execució i la recepció de les àrees de joc infantil*. La primera en 2.1.1 *Condicions físiques adequades de l'espai d'ubicació*, on el 5è punt aconsella:

- Amb elements per fer ombra, ja siguin vegetals (arbres de fulla caduca), d'obra o de mobiliari.

La segona 2.1.2 *Zones a evitar*, on també el 5è punt diu:

- Sense elements per fer ombra o sense possibilitat de situar-n'hi.

La tercera, parlant d'un tipus de paviment, l'encoixinat, que a l'ombra pot fermentar (2.6.1.3.2 Encoixinat)

La quarta i la cinquena en l'apartat "espais auxiliars" (2.7.1)

2.7.1.1 Àrees d'estada per a acompanyants

(...)Sempre que sigui possible, les àrees de descans tindran arbres de fulla caduca o algun altre element per fer ombra a l'estiu, i el paviment serà estable.(...)

2.7.1.2 Àrees de descans esporàdic per a infants

Se situaran opcionalment dins l'àrea de joc, estratègicament, a prop de zones d'espera per a l'accés a l'equipament de joc, sense afectar els àmbits de seguretat i preferentment en zones arbrades o amb garantia d'ombra a l'estiu.(...)

Tot i que la normativa porta un recordatori per l'efecte del sol sobre els elements de joc:

3.2.4.2 Tobogans

- Per evitar un escalfament excessiu de la superfície, provocat pels raigs del sol, els tobogans hauran de tenir la rampa de lliscament orientada entre el nord-est i el nord-oest.

Hi ha mares que porten ampolles d'aigua per refrescar els tobogans abans que els seus fills es fregeixin o missatges com el de la Lola: "laio, quema nena, quema. Fufa, fufa..."

I en un retall de diari trobava el mateix missatge:

«-Es nota que els ha dissenyat gent que no té nens... o que no va als parcs- explica Sandra García, una mare. Es refereix als parcs infantils de la ciutat, que, des del seu punt de vista, presenten seriosos problemes de concepció: places dures que destrossen els genolls a la més mínima ensopagada;; tobogans de ferro que cremen sota el sol mediterrani i per tant passen a ser inservibles durant gran part de l'estiu; i el principal problema, els excrements de gos que hi ha per tot arreu».³⁰

La Marta, mare de la Lola, i gran ajuda en observacions pràctiques i descobriments de llocs d'aquest treball, em feia reflexionar sobre la conveniència de posar una zona coberta. Per l'ombra? Si, i per la pluja, que en aquesta ciutat sembla que els llocs on jugar són com l'assegurança, que "no cubre los desastres naturales" i si t'agafa una tempesta jugant, mentre sistemes tot, trobes el paraigües o vols esperar que plogui menys... no hi ha on anar a resguardar-se. I em va explicar que a la ciutat de Pamplona han habilitat una vella estació d'autobusos com a plaça coberta amb zona de jocs i funciona molt be.³¹

*Les fonts

No n'hi ha sempre, i no sempre funcionen, però molt sovint n'hi ha. I al plec de condicions per jocs infantils de Parcs i Jardins, (al punt 2.1.1 Condicions físiques adequades de l'espai d'ubicació), la setena recomanació és:

- Properes a fonts d'aigua potable.

³⁰ LÓPEZ, Helena; *Queixa ciutadana sobre els espais públics de lleure infantil*; El Periódico (7 de maig del 2011). (Fotografia: Carlos Montañés). Parc infantil a la plaça de Can Robacols, al Clot, exposat de ple al sol

³¹ Plaza cubierta en la Antigua Estación de Autobuses - Pamplona

• Accessibilitat

2.1.3 Accessibilitat per a tothom

Sempre que l'espai públic (parcs, jardins, places, carrers) sigui de nova construcció, el recorregut fins a l'àrea de joc, ha de complir els requeriments d'accessibilitat vigents: “Llei 20/1991, de 25 de novembre, de promoció de l'accessibilitat i de supressió de barreres arquitectòniques” i el “Decret 135/95, de 24 de març, de desplegament de la Llei i d'aprovació del Codi d'Accessibilitat”.

En els documents esmentats queden reflectides totes les determinacions exigibles. No obstant això, a continuació es destaquen els requeriments actuals i les millores més importants a tenir en compte respecte a les disposicions actuals de la Llei :

- Itineraris amb un pendent màxim del 6%
- Itineraris amb un mínim de 90 cm d'ample (180 cm sempre que sigui possible) En el cas de recorreguts sense sortida, serà obligatòria l'amplada mínima de 180cm.
- Itineraris lliures d'elements de mobiliari o vegetació dins l'àmbit de pas i fins a una alçada de 2,10 m.
- Escales i rampes accessibles (pendent màxim rampes: 6%, amb baranes a tots dos costats, etc.).
- Paviments no lliscants, estables i sense cap tipus de ressalt.
- Desnivells laterals protegits (sòcols o baranes).
- Escocells protegits (sòcols o tapes, o omplerts fins al nivell del paviment exterior) dins l'àmbit de l'itinerari

En el cas d'espais ja existents es vetllarà per la eliminació de les barreres arquitectòniques que puguin existir.

En accessibilitat s'ha parlat de la manera d'accedir al lloc, però no s'ha aprofundit en el terme “accessibilitat universal”: paviments per cecs, semàfors sonors... Si que hi ha zones de joc adaptades a infants amb discapacitats en set parcs de la ciutat de Barcelona. Se'ls defineix com “accessibles i integradors”.³²

³² Ciutat Vella: parc de la Ciutadella. Eixample: parc de Joan Miró. Sants-Montjuïc: illa Philips -carrer Jane Addams, davant de la Biblioteca Francesc Candel. Les Corts: jardins de Sant Joan de Déu. Sarrià-Sant Gervasi: jardins de Moragas. Gràcia: jardí d'Antoni Puigverd. Horta-Guinardó: plaça de Josep Pallach. Nou Barris: parc de Can Dragó. Sant Andreu: parc de la Pegaso. Sant Martí: parc de Sant Martí

• Estar/Passar

«I és que l'espai públic pateix una tensió estructural difícil de gestionar entre dues funcions diferents: l'*estar* (els usos de sociabilitat) i el *passar* (el vianant). En les societats occidentals contemporànies ens estem decantant per el *passar* en detriment de l'*estar*.

Les trobades socials es fan cada vegada menys als espais públics, per tant...

...d'una banda hi ha un replegament de la sociabilitat a l'espai domèstic.

...d'altra banda hi ha una privatització de la sociabilitat en llocs de consum (bars, restaurants, centres comercials, esplais, clubs esportius...). Podem dir que la societat s'està privatitzant i alhora mercantilitzant».³³

Hi ha llocs on s'hi juga de pas, llocs en carrers o places que no contemplen el poder seure. És el cas dels carrers i encara de la plaça George Orwell. A l'altre extrem, hi ha llocs on només s'hi va si s'hi vol estar una estona. Els interiors d'illa. I també hi ha espais mixtes, que tenen una mica de tot, generalment amb una línia invisible que dibuixa els recorreguts i una zona que només es trepitja quan t'atures. És el cas d'alguna la plaça de la Revolució de Gràcia, la plaça Bonanova, la d'Herenni, les de la Guineueta...

• Zona tancada

Quan entrem en el tema dels llocs on es pot jugar a la ciutat, el primer fet que ens crida l'atenció és la persistent tanca separant el lloc d'elements de joc, de la resta de la plaça.

*«Pero no nos quejemos, en estas ciudades lo tienen todo pensado y han reservado recintos exclusivos para las fieras, cerrados, vallados, permanentemente vigilados. “Por su seguridad”. No cuestionemos este encierro en jaulas multicolores que nos brinda el Ayuntamiento, es todo un lujo, mejor que nada».*³⁴

En aquest punt, la normativa no deixa lloc a dubtes. El punt 2.5 està dedicat als tancaments.

Sobre la presència o no de tancament quan hi ha una zona de joc:

2.5.1.1 En funció de la seguretat. És obligatori instal·lar tancament, independentment de l'edat d'ús recomanada, en els següents casos:

- Sempre que l'àrea de jocs estigui situada a menys de 15m...

...d'una calçada o un vial mixt (per a vianants i vehicles de serveis i residents).

³³ ARAMBURU, Mikel; *La immigració i els usos de l'espai públic*

³⁴ ROMÁN RIVAS, Marta; *Ser madre de un urbanita*.

...de talussos de més del 45% d'inclinació i més d'1m de desnivel

...de qualsevol altre element potencialment perillós (llacs, quadres elèctrics, etc...).

- Sempre que el paviment exterior a l'àrea de joc sigui dur *D* (formigó, fusta, panot, asfalt, etc.) i l'interior sigui esmorteïdor disgregat *ED* (sorra, encoixinat). En aquests casos el tancament disposarà obligatòriament d'un sòcol adossat en la part més inferior, que farà la funció de contenir el paviment disgregat de l'interior de l'àrea, per tal d'evitar caigudes per lliscament

2.5.1.2 En funció de l'edat dels usuaris.

- És obligatori en les àrees de joc per a nens/es...

...de fins a 5 anys, amb excepció de les àrees situades dins de places o parcs tancats, on serà un aspecte opcional.

...de diferents edats (àrees mixtes), amb excepció de les àrees situades dins de places o parcs tancats, on serà un aspecte opcional.

- És opcional en les àrees de joc per a nens/es entre 6 i 12 anys i en àrees per a nens/es majors de 12 anys, amb excepció de les àrees properes a calçades i altres elements potencialment peril·losos, on és un aspecte obligatori.

2.5.2 Característiques generals dels tancaments

a. L'àrea de joc és tancarà pel seu perímetre abraçant tot l'espai dedicat al joc, ja estigui aquest delimitat per una vorada (en la majoria dels casos) o no sigui necessari.

b. El tancament tindrà com a mínim una porta d'accés de 90cm d'amplada. Quan l'àrea de joc tingui un dels costats de més de 15m de longitud serà obligatori posar una segona porta a la banda oposada. Les portes s'obriran cap a l'interior de l'àrea de joc i l'espai d'obertura no envairà cap de les àrees de seguretat dels equipaments de joc instal·lats.

[És molt important la seguretat. Però faig referència a les primeres pàgines d'aquest treball, a la imatge del parc de *Bertelmanplein* (pàg. 7). Hi ha una fotografia del 1955, on una plaça té un sorral per jugar els infants. Aquesta plaça és de les poques que s'han pogut conservar. A la fotografia del 2010 apareix el mateix sorral i una construcció de jocs metàl·lica. La única diferència amb les nostres places és que, enlloc de tancar el sorral i la construcció on enfilem-se, a *Bertelmanplein* s'ha posat una tanca al voltant de tota la plaça. Això fa que tothom tingui el mateix *status* en tota la plaça, no segrega zones per edat, però protegeix del tràfic rodat. Al final, a les places només s'hi accedeix per punts concrets: on hi

ha el pas zebra i el semàfor quan hi ha tràfic rodat a prop o al llarg d'un recorregut, que pot anar acompanyat de portes. A més amb el punt positiu a favor, que a les portes d'entrada a la plaça diu "prohibida l'entrada als gossos"].

Crítics amb aquesta línia d'espai de joc infantil, de tant poca dimensió i tant tancats, al Festival "Ingràvid 2011" es va muntar una peça a la Placeta Baixa de la Rambla de Figueres³⁵.

Imatges del procés muntatge

Imatge final: *Happy Bunker*

³⁵ «La sobredimensió del risc és una estratègia habitual a l'hora de justificar mesures de control i vigilància. Sota un estat d'alerta, la sensació de vulnerabilitat creix i augmenta la demanda en matèria de seguretat. La relació sembla òbvia, però a vegades la seqüència acaba retroalimentant-se fins a nivells insospitats. La instal·lació 'Happy Bunker' reflexiona sobre aquest fenomen prenent l'exemple de la seguretat vinculada a la infància. La tria no és arbitrària. Si bé és cert que 'infància' i 'fragilitat' són paraules que sempre han anat de la mà, darrerament sembla que s'han convertit en sinònims. Això s'ha traduït en una creixent 'bunkerització' dels infants, que minimitza el seu contacte amb l'exterior fins a nivells impensables anys enrere. A 'Happy Bunker' l'espai de lleure sobre vigilat acaba esdevenint militar. Però el cas de la infància és només un exemple il·lustratiu i paradigmàtic. Aquesta sobreprotecció, fruit de suposades amenaces externes, és aplicable a nombrosos sectors de la societat actual. Des de complexos residencials fins a països sencers. Tot sembla insistir en que la felicitat ja només és possible si està envoltada de tanques.» (Explicació dels autors)

- Edats

«Estic lluitant amb els alcaldes perquè abandonin aquest costum de construir parcs per a nens amb gronxadors i tobogans. Els nens necessiten espais on, dins d'un clima de control social, ells puguin fer el que vulguin (...) Els nens han de poder jugar com vulguin ells. Al pati de casa, a la vorera, en les passejades..., perquè aquests són espais públics. Hem d'invertir en com les nostres ciutats, no en una teòrica, poden transformar-se en llocs on els nens puguin ser nens. I els que més em preocupen són els de tres a sis, perquè els estem robant l'autonomia, eina bàsica de futur.(...) El risc és un component essencial del desenvolupament».³⁶

En aquest punt hi ha opinions per tot, però la normativa diu ben clar en el punt 2.8.1 *Obligatorietat. "Serà obligatori dotar l'àrea de joc d'una senyalització, segons model homologat per Parcs i Jardins, on s'informi de"* i segueix una llista, encapçalada per:

- *L'edat dels usuaris. Segons sigui una àrea per a usuaris de tot tipus d'edats (mixtes, cas 1) o d'una determinada edat (casos 2, 3 i 4).*

- 1. Que l'edat d'ús recomanada està assenyalada a cada joc*
- 2. Que tots els elements de jocs són per a infants de fins a 5 anys*
- 3. Que tots els elements de jocs són per a infants de 6 a 12 anys*
- 4. Que tots els elements de jocs són per a majors de 12 anys*

A la practica hi ha els nens que volen, però també hi ha notícies de pares que es queixen que els jocs per als seus nens petits, estan ocupant-los nens més grans. Personalment, em sembla un error separar els nens per edats. I a la practica no he vist cap nen de més de 12 anys fent servir jocs. Si que en vaig veure dos, totalment buits de 6 a 12 anys, posats l'un al costat de l'altre. Diria que es van equivocar amb el cartell. En tot cas és edat recomanada, i mai obligatòria. Si be cal dir que, sobretot en les places observades a Gràcia, on tota la plaça és una zona de jocs, als més menuts de tots, només a aquests, si que els va be tenir una zona reservada, però no estaria malament que els grans aprenguessin a no atropellar-los quan corren o xuten una pilota, tot sigui per el descans dels pares... sempre que puguin seure davant.

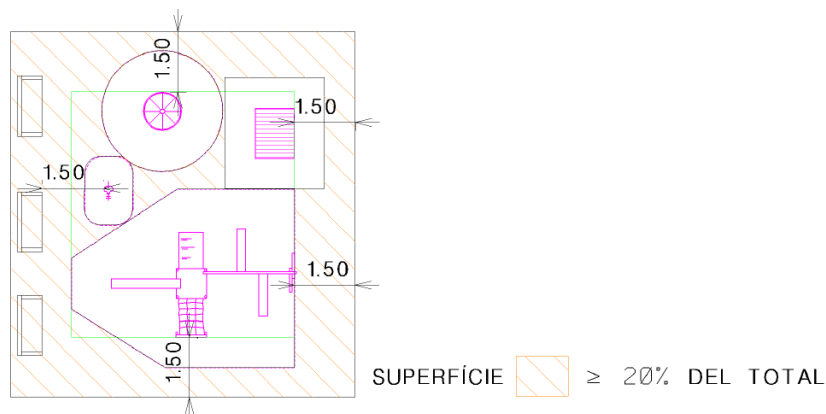
³⁶ SANCHÍS, Ima; Entrevista a Francesco Tonucci a La contra de la Vanguardia de (11 de setembre del 2007)

- La dimensió

De vegades, en un espai molt gran, la zona tancada resulta una peça que balla dins el conjunt de la plaça. En llocs molt grans, com la plaça de Lesseps, queden gairebé fora d'escala. Per què les fan tant petites? La primera sorpresa és que no hi ha dimensions mínimes per les zones de joc:

2.3 Dimensions

No es defineixen dimensions totals mínimes; no obstant això, la superfície de l'àrea ha de permetre la instal·lació dels equipaments de joc seleccionats, dels seus àmbits de seguretat per a caigudes i de la distància mínima de 1,5m respecte a altres elements fixos, més un mínim del 20% de superfície lliure on se situaran els elements auxiliars que complementen l'àrea (bancs, papereres, arbres, etc...).

En els casos analitzats, hi ha gran varietat de dimensions de 50-70m² les més petites, al voltant de 150m² les més freqüents fins a 800m² una que, en realitat, se surt de les condicions de mida a estudiar perquè és un parc (el Parc de les Tres Xemeneies), però que ha estat inclòs en l'estudi perquè s'obre directament a una via gran com és el Paral·lel i està en un entorn social i urbà d'interès per aquest treball.

- **El paviment**

Respecte al paviment, la normativa de parcs i jardins té tot el punt 2.6:

El paviment de les àrees de joc ha de complir la Norma UNE-EN 1177 sobre “Revestimientos de las superficies de las áreas de juego absorbedores de impactos”; també les especificacions sobre accessibilitat definides en la “Llei.20/1991, de 25 de novembre, de promoció de l’accessibilitat i de supressió de barreres arquitectòniques”, i el “Decret 135/95, de 24 de març, de desplegament de la Llei i d’aprovació del Codi d’Accessibilitat”. El pendent màxim de la superfície de les àrees de joc és obligatòriament del 2%. Els equipaments de joc sempre s’instal·laran ancorats al paviment horitzontalment, independentment del pendent de la superfície. Amb el marc de referència d’aquestes normes, i considerant les diverses tipologies dels equipaments de joc, es defineixen les característiques que han de complir els paviments segons sigui la seva composició i la funció que desenvolupin dins l'àrea.

La normativa també defineix els tipus de paviments:

- Paviments durs (capacitat d’esmorteïment nul·la) D: Formigó, asfalt, pedra natural, pedra artificial, fusta.
- Paviments semidurs (capacitat d’esmorteïment baixa) SD: Sauló
- Paviments esmorteïdors (capacitat esmorteïdora alta) E: Sorra, Encoixinat (pot tenir problemes de fermentació a l’ombra), Cautxú

I el tipus més recomanat segons l’activitat:

Paviments segons la seva funció dins de l'àrea de joc

- Paviments situats dins l'àmbit d'impacte o seguretat de l'equipament de joc
- Equipaments de joc amb alçades de caiguda majors de 60 cm
- Equipaments de joc amb alçades de caiguda menors de 60 cm
- Paviments per a jocs que necessiten superfícies estables
- Paviments per a recorreguts entre equipaments de joc
- Paviments per a espais auxiliars complementaris

Sorprenentment, enlloc parla de la possibilitat de posar gespa. Ni del perquè no es considera.

- **Estat de conservació/neteja**

En aquest punt, és on rauen tots els mals. Si no es pot seure, si és massa petit, si els jocs són avorrits... més o menys ho podem tolerar; però és intolerable que falli el manteniment i la neteja. He observat:

- Paviments bruts. En el cas del cautxú, asseguruen que té un revestiment antibacterià i que se'ls ruixa amb aigua diàriament. En el cas de la sorra, és més preocupant perquè el 50% de les sorres es canvien una vegada a l'any.³⁷
- Excessiva proximitat dels contenidors d'escombraries a la zona de jocs o a la d'estar. Ara, a l'estiu especialment és molt desagradable per la pudor. En molts llocs com a la plaça del 8 de març, els jardins del doctor Fleming... Si bé és cert que la normativa parla de tot tipus de registres d'escomeses, no anomena mai la conveniència d'apartar els contenidors d'escombraries.

- Excrements de gos. Tot i que està prohibida la presència d'animals de companyia dins les zones de joc soc testimoni de la presència ocasional d'aquests simpàtics visitants. Potser sigui per la semblança que té un pipican amb una zona de jocs infantils. I confesso que més de dues vegades m'he apropat al pipican pensant observar una zona de jocs. En documents de l'ajuntament de Barcelona només trobo això: *"Cal evitar que els gossos realitzin les seves deposicions als espais de lleure per a infants. La responsabilitat de les persones propietàries de recollir els excrements del seu gos o de portar-los als indrets adients és la clau per fer front al problema"*.³⁸ I vist que és un problema gran, fins i tot és ambigu. Per normativa, el cartell que penja de

³⁷ <http://w3.bcn.cat/fitxers/premsa/20120309npjocsnotoxicsrev.082.pdf>: «La contracta estableix que “un cop a l’any es farà un canvi de la sorra del 50% dels sorrals, amb una aportació de sorra de riu rentada de color siena, amb anivellament de la superfície. El canvi de sorra serà, com a mínim, fins a 10 cm per sota del nivell del sorral. Cal canviar tota la sorra limitada per la tanca i la vorada”».

la tanca que envolta la zona de jocs ha de dir sempre que no hi poden entrar els gossos. Però la tanca i el cartell, fins que no ho llegeixes, son iguals! De fet, hi ha llocs on els veïns demanen la tanca per protegir la zona de nens de l'entrada dels gossos. És llàstima, com també ho és que no deixin de ser tant semblants les zones que dediquem als nens, com les que dediquem als gossos. No deixa de ser preocupant.

- El manteniment també és un tema de queixa. Els jocs metàl·lics cremen quan fa sol, però els de plàstic s'estellen i pessiguen. La normativa de parcs i jardins especifica que hi ha un plec de prescripcions tècniques par al manteniment i neteja de les àrees de joc propi. Un dels cassos més preocupants era el de la plaça de Salvador Seguí (pàg.21) on els veïns no deixaven de queixar-se del mal us que es feia de l'àrea de joc durant la nit, de tal manera que al matí hi trobaven xeringues, preservatius... Amb l'obertura de la filmoteca, s'ha aprofitat per remodelar el paviment (de sorra a cautxú) per facilitar-ne la neteja.
- Com que ha estat un tema recurrent de queixes, també se n'ha fet ressò la premsa.

 <p>Parcs infantils buits degut al seu mal estat Molt petites, brutes i amb els elements poc cuidats. Aquesta és la percepció dels ciutadans de les zones infantils dels parcs. (Fotografia: Pablo León)³⁹</p>	<p><i>«Respecte al manteniment, Hernández afirma que els 733 parcs infantils de Barcelona compten amb un manteniment diari, en el qual l'ajuntament inverteix 1.753.000 euros».⁴⁰</i></p>
---	--

- En relació a la seguretat, vaig preguntar poder preguntar per la vigilància a una parella de guàrdies civils, que eren al carrer d'Allada i Vermell. Em van assegurar que sempre hi ha vigilància a les zones de joc infantil de Ciutat Vella, sigui amb uniforme o de paisà.

³⁸http://w110.bcn.cat/MediAmbient/Continguts/Vectors_Ambientals/Animals_i_biodiversitat/Documents/Fitxers/GUIA_animalsdecompanyia.pdf

³⁹ ROIG, S; *Barcelona és una de les ciutats amb més queixes sobre els espais de joc*; El periódico gratuït (setembre del 2009)

⁴⁰ LÓPEZ, Helena; *Queixa ciutadana sobre els espais públics de lleure infantil*; El Periódico, 7 de maig del 2011

- Es fa servir?

Amb tot, més o menys, però sempre es fan servir. Al iniciar aquest treball, i encara ara, he mirat amb recel les tanques, els terres de cautxú rosat i els gronxadors i jocs tots iguals perquè estan homologats per complir tots els requisits de seguretat de la UE... però he de dir que constato que són un reclam. Encara que tots s'assemblen, que tenen una estètica millorable, que molts són avorrits, que cremen i s'embruten; amb tot, els nens saben que són per ells, i també ho saben els pares. Funcionaran millor o pitjor, però no "segreguen" tant com "reserven".

Es clar que com sempre...

«Les ciutats seran molt més coherents quan s'aconsegueixi dissenyar els ciutadans d'acord amb les normes del mobiliari urbà».⁴¹

⁴¹ Dibuix i text provinents del llibre *Guia de ciutadans anònims*, escrit per Josep Mª Espinàs i dibuixat per CESC (Francesc Vila i Rufes).

Altres punts a tenir en compte*

*Ocupacions no desitjades

«En aquestes negociacions quotidianes de coexistència en públic, sovint apareix el conflicte inevitable i fins i tot necessari per la constant adaptació recíproca de les pautes de convivència».⁴²

Hi ha vegades en que l'espai públic s'ocupa per un públic homogeni, que n'aparta tota la varietat, perquè provoca rebuig, o perquè el segrega. El cas paradigmàtic és la plaça de George Orwell, de la que també hem parlat en relació a les plantes baixes. Però també la plaça de la Vila de Madrid ha tingut un problema similar, i una actuació completament diferent, també era una situació urbanística de diferent dimensió i valor històric, perquè aquesta és molt més gran i té restes arqueològiques a l'aire lliure. En tindríem molts més exemples. Una solució ve a ser aquesta: tanquem. L'altra és la de George Orwell: portem un altre tipus de públic.

En la conferència del 3 de maig del 2012, de Sebastià Jornet sobre la Mina, -dins el programa "Espai públic i convivència", del CPSV-, ens explicava que va haver-hi un moment en que es parlava de que hi havia massa gent a la Mina. Després dels anàlisis sociològic, urbanístic i constructiu deia: "No sobra ningú a la Mina, el que passa és que falta gent!". Hi ha molt d'un perfil sociològic que normalment és minoritari. I afegia: "A la Mina falten *pijos*. Una mica de *pijoteràpia* és el que li aniria be". En acabar aquesta conferència afegia que ara, les modificacions estan fetes però "el rellotge de la pedra i el de les persones és diferent". El de les persones és molt més lent. En quant a urbanisme, ja s'han posat els medis per provocar un millor funcionament, per l'acceptació social, la normalització d'us... falta una generació.

⁴² ARAMBURU, Mikel; *La immigració i els usos de l'espai públic*

***La participació ciutadana.....[L'urbanisme de baix a dalt, pàg. 9]**

«Reivindicar el valor de ciutat és optar per un urbanisme d'integració i no-exclusió que optimitzi les llibertats urbanes. De vegades els responsables polítics i els funcionaris prenen decisions sectorials sense conèixer o sense preocupar-se dels seus efectes sobre el teixit urbà i els usos socials que facilita. Però no oblidem que ningú no és propietari exclusiu de cada tros de territori. Ni la municipalitat, ni el promotor, ni els veïns».⁴³

La plaça del 8 de març, la del Pou de la Figuera, la remodelació d'un tram del passeig de Sant Joan i la remodelació de la plaça d'Herenni han tingut participació ciutadana. Un veí de la plaça d'Herenni em va ensenyar un plànol que se'ls va donar de la proposta. Vaig contactar amb el despatx que el feia, on em van dir que l'obra portada a terme estava tant desvirtuada que es feia irreconeixible. Es fa difícil saber fins on hi ha participació ciutadana, fins on és monopoli i fins on, també als ciutadans ens cal un procés. Per la remodelació de la plaça Bonanova, durant la primera temporada als balcons es llegia: «arquitectes, tants anys per això?». Potser si veïns i arquitectes haguessin pogut parlar s'hagués arribat a la mateixa solució, o potser avui seria pitjor, o millor. Encara estem aprenent de participar...

«Participació de qui? La llista podria ser interminable. També es podria dir que implica únicament els qui es manifesten com a interessats. Això no obstant, hi ha alguns col·lectius que requereixen una atenció especial: les dones sobretot, els seus temps, les seves demandes i molts aspectes que s'escapen als responsables masculins; els joves; els vells i els nens; les minories ètniques, culturals o sexuals que sofreixen algun tipus d'exclusió.(...)No n'hi ha prou amb respondre a la demanda del client, ja sigui Administració Pública, organisme autònom o empresa privada. Més que qualsevol altre programa urbà, un projecte d'espai públic necessita recolzar-se en valors ètics, de llibertat, tolerància i solidaritat. La ciutat és comerç i cultura, és a dir, intercanvi i comunicació. Les dinàmiques urbanes més perverses que dissolen la urbs - ciutat agreugen la ruptura de la relació social».⁴⁴

En l'estudi de casos a Barcelona, trobem pocs casos de participació ciutadana. Els usuaris es pregunten "per què no ens pregunten a nosaltres?". Com es planeja la ciutat parla molt de la nostra societat. Quins valors ens mouen? Quins valors volem transmetre a les generacions que ens segueixen?

*«Cuando se les saca a la calle y entran en contacto con el espacio público, el lugar por antonomasia de relación social, perciben la jerarquía de valores imperantes donde el más fuerte manda sobre el más débil. Perciben un espacio crispado por las prisas, cargado de ruidos, de humos. (...) ¿Cómo van a aprender valores de solidaridad en un escenario de estas características? No nos engañemos, los niños aprenden lo que ven».*⁴⁵

⁴³ BORJA, Jordi; *La ciutat com a pedagogia*. (resum del document que amb el títol "Els desafiaments del territori i els drets de la ciutadania" ha escrit l'autor per al Projecte Educatiu de la Ciutat de Barcelona).

⁴⁴ Ídem

⁴⁵ ROMÁN RIVAS, Marta; *Niñ@s, ciudadan@s peligros@s*.

***La cessió temporal de solars.....[Espais intersticials temporals, pàg. 11]**

Hi ha una fitxa dels llocs analitzats (Plaça de Blanquerna, pàg. 26) que no té pròpiament zona de jocs infantils, té diversos espais que es fan servir per diferents esports. Aquest espai, està format per diverses peces, una d'elles és un terreny en "cessió temporal". Ara mateix aquest terreny està envoltat per una tanca i conté taules de ping-pong i un rètol (important) que recorda que això és terreny d'un particular, que temporalment el cedeix per usos socials.

*«La cessió temporal de solars per part del propietari consisteix en que el propietari d'un solar sense ús ni voluntat d'ús a curt termini i l'ajuntament, o el districte arriben a un acord. El districte es compromet a fer-se càrrec del bon estat d'aquests espais, a canvi d'una cessió gratuïta i temporal. Aquesta mesura allibera els propietaris de fer el manteniment del solar, resolent, des de la prevenció, possibles conflictes abans que es produeixin, i a més a més contribueix a generar nous espais per a l'ús ciutadà».*⁴⁶

- A Ciutat Vella s'han localitzat llocs sense ús i ja se n'han negociat tres: al portal de Santa Matrona (s'ha enreixat i s'han col·locat taules de tennis taula), al carrer del Teatre 22 (un solar molt petit on s'han posat unes cadires i uns jocs estranys, quan hi he passat, no m'ha semblat que, de moment tinguin un ús més que marginal) i el passeig Joan de Borbó 11. A la memòria 2008-2010 de Ciutat Vella s'especifica el pressupost que ha tingut tenir urbanitzar aquest solar en cessió temporal:

«ADEQUACIÓ SOLARS: PASSEIG JOAN DE BORBÓ,11
Proposta: Neteja, asfaltat i millora de l'enllumenat del solar situat al Pg de Borbó,11. Objectiu: Recuperació del solar per a ús públic. Data: Desembre. Import: 30.000 €. Termini màxim d'execució: 1 mes»⁴⁷

- Un dels últims exemples sobre cessió temporal de solars és el que ha decidit l'Ajuntament de Barcelona en relació als solars inutilitzats per l'aturament de les obres de la línia 9.

⁴⁶ <http://w3.bcn.es/fitxers/ciutatvella/solarstot.062.pdf>

⁴⁷ M08-10; MEMÒRIA 2008-2010 - FOMENT DE CIUTAT VELLA, SA.

	<p>S'estan recuperant temporalment espais que en un futur immediat no tindran l'ús projectat inicialment. La plaça del Putxet, la plaça de Maragall, el carrer Mandri i l'estació de Sarrià.</p>
---	--

- També a la Bordeta, a Sants, hi ha una comissió de veïns que en demana l'aplicació de la cessió temporal d'espais privats a la comunitat.
- I a Vallcarca, on trobem la major quantitat de solars buits sense ús, s'ha fet un concurs d'idees per convertir els terrenys en llocs d'ús social temporal per als veïns.

I és que, sobretot en el moment actual, aquesta eina legal podria resoldre al mateix temps manques d'espai i el perill que un espai abandonat implica en quant a brutícia i usos no contemplats.

***L'adequació estètica.....[L'art com a eina de transformació, pàg. 10]**

«El dret a l'espai públic i a la bellesa, el dret a la identitat col·lectiva, el dret a la mobilitat, el dret a l'accés i a l'ús de les tecnologies de la informació i la comunicació, el dret a la justícia local i a la seguretat, el dret a la protecció davant les institucions i les empreses de serveis, el dret a la feina i al salari ciutadà, el dret a la qualitat del medi ambient, el dret de tots els residents en una ciutat a tenir el mateix estatus politicojurídic de ciutadà...; nous i menys nous drets que exigiran per ser desenvolupats i legitimats un gran moviment de mobilització i participació ciutadana i una considerable audàcia política.».⁴⁸

També en relació a l'estètica, la normativa de parcs i jardins té dues línies (punt 2.1.4 *Adequació estètica dels equipaments de joc a l'entorn de l'àrea de joc.*)

Els equipaments de joc no han de ser agressius amb l'entorn on estiguin situats -en relació amb el color o la forma-, sinó que han de tendir a la integració harmònica en cada context, ja sigui urbà o forestal.

Però passa que moltes vegades sembla que s'hagin llançat unes quantes joguines sense cap criteri formal ni sensibilitat estètica.

⁴⁸ BORJA, Jordi; *La ciutat com a pedagogia*. (resum del document que amb el títol "Els desafiaments del territori i els drets de la ciutadania" ha escrit l'autor per al Projecte Educatiu de la Ciutat de Barcelona).

***L'urbanisme, l'arquitectura, la sociologia i l'ús de l'espai públic.**

Ubaldo Martínez Veiga ho anomena “aglomeració compensatòria”: l'aglomeració al carrer compensa les restriccions d'accés i gaudi d'altres tipus d'espais. Ho explica Mikel Aramburu:

1. Relació inversa entre la qualitat i grandària de l'habitatge i l'ús de l'espai públic. +precarietat de l'habitatge → +necessitat d'espai públic. (De la mateixa manera, +gran és l'habitatge → -es fa servir l'espai públic). Per tant, hi ha una qüestió de classe social clara: en general, els pobres depenen, necessiten i fan servir l'espai públic molt més que els rics.⁴⁹
2. Les instal·lacions esportives, la majoria, són de pagament.⁵⁰
3. Bars, discoteques, centres comercials que tenen arrelades pràctiques de discriminació o preus que exclouen els qui no se'ls poden permetre.⁵¹
4. Equipaments culturals públics que no tenen programes i continguts atractius per aquests col·lectius. Fomentar l'accés dels immigrants a aquests espais trauria possessió sobre l'espai públic i reduiria conflictivitat.⁵²

«Si volem comprendre el que passa als carrers i places, no es pot aïllar l'espai públic de les condicions d'accés que té la gent a altres espais físics (1, 2, 3 i 4) com tampoc es pot aïllar de l'àmbit sociopolític més ampli. Per tot això, seria aconsellable que l'oferta d'espais fos atractiva per tots els col·lectius, de manera que no es produeixi segregació. S'han d'obrir totes les portes, perquè d'aquesta manera multipliquem els espais de contacte i d'interacció. Això tindrà rendibilitat a llarg termini. Encara que no hi hagi relació, el fet de compartir l'espai, implica l'acceptació de l'altre, que té els mateixos drets que nosaltres d'estar allà... per això és tant important que la infància es reapropii d'aquesta experiència. Si les dones, els nens, les parts més vulnerables de la societat utilitzen l'espai públic, tindrem la demostració que funciona be».⁵³

⁴⁹ També en relació al tema d'aquest treball, és fonamental tenir-ho en compte. Hem analitzat barris diferents sense entrar en la sociologia, però és evident que cada lloc és un món. Segons l'estat de la vivenda, especialment en el moment actual en que podem tenir diverses famílies en un mateix habitatge, el dret a un espai públic que aculli el joc és més urgent.

⁵⁰ En el cas dels infants, les ludoteques, molt còmodes perquè tenen una climatologia més homogènia, també són de pagament.

⁵¹ I evidentment, tampoc són per vells i nens.

⁵² El mateix amb els infants. És cert que sol haver-hi zona infantil a les biblioteques, però amb la condició difícil de complir, de silenci.

⁵³ ARAMBURU, Mikel; *La immigració i els usos de l'espai públic*

CONCLUSIONS

Aquest treball no ha volgut fer un inventari exhaustiu sinó un mostreig. És difícil posar-li punt i final. En qualsevol cas, podem treure algunes conclusions del que s'ha observat.

- Avui a Barcelona s'està aplicant una política que recorda la d'Amsterdam fa sis dècades: convertir llocs buits i places existents en zones de joc infantil.
- La situació actual de la construcció posa de manifest la potencialitat de la cessió temporal de solars.
- Es constata que fer un espai pels infants és ben percebut per la població, ja que aïlla del perill del tràfic rodat i reserva una zona sense gossos.
- Aquest treball ha implicat visitar els espais en hores diferents. Aquesta observació confirma que, més enllà de l'horari més comú d'ús de l'espai públic per part dels infants, hi ha un ús continu d'aquests llocs: persones grans, mares amb nens molt petits... Alguns, no tots, tenen quasi més ús per part de les famílies amb nens els caps de setmana al matí que a l'hora immediatament després de la sortida d'escola.
- Una zona de jocs és fàcilment un element integrador.

Algunes consideracions a tenir en compte, a partir de les observacions d'aquest treball, quan s'ha de projectar un espai públic es podrien resumir en:

- La temporalitat de la solució. Una plaça ha de ser dinàmica i capaç de permetre canvis segons les necessitats.
- La importància de la participació ciutadana. Ha de sorgir dels usuaris i permetre correccions, estar en contínua evolució.
- La conveniència que l'espai tingui més usos: plantes baixes, equipaments, comerç d'ús freqüent...
- La possibilitat de visibilitat i control visual de l'espai general.
- La necessitat que el pipican se situï sempre en una altra plaça i, sigui com sigui, s'ha d'aconseguir que la barana de gossos i de nens es posi clarament diferenciada.
- La conveniència que la tanca de la zona infantil sigui el propi banc on seuen els qui els acompanyen.

- A poder ser, la zona de nens seria tota la plaça, o un màxim de superfície, ben protegida, però sencera!
- Encara que és difícil compaginar el compliment de les distàncies normatives entre elements de joc i la presència d'arbrat, és necessari assegurar la protecció del sol a l'estiu i la possibilitat d'escalf al hivern. No tot passa per posar arbres. Es podrien col·locar para-sols, marquesines o pèrgoles també sobre els jocs.
- Els elements de joc s'haurien de poder repensar. El tacte, el so, els reflexes, elements mòbils... haurien de poder ser elements de projecte. En els d'Aldo van Eyck eren fets amb un compromís artístic (escultòric, plàstic...). Fora bo que es pensessin amb un criteri formal, en relació amb l'arquitectura i la sociologia propera.⁵⁴ Evitar la estandardització de terres tous de color rosa i màquines de joc repetides fins l'esgotament en tots aquests llocs.

Small Scale, Big Change⁵⁵.

Hem vist al començament del treball que ja a la dècada dels 60, s'havia començat a qüestionar del fracàs del projecte modern, constatant la seva ineficàcia per aconseguir proporcionar solucions que garantissin l'acompliment del seu abanderat ideal d'igualtat social. Aquests projectes, fracassaven quan creien que el canvi es pot imposar des de dalt. Aquest treball voldria fer ressò de la idea que amb pocs recursos i una mica de sensibilitat, les ciutats poden ser més "casa" de tots. Lloc de trobada i creixement. I que amb pocs recursos, fent una arquitectura de baix a dalt, es poden desencadenar canvis en el benestar de moltes persones... i més enllà. Quants llocs deu haver-hi que podrien donar molt més de si només amb una petita intervenció?

⁵⁴ Un exemple en aquesta línia és que al parc de Sant Joan de Déu, els jocs són adaptats, però hauríem de poder veure'n més sovint.

⁵⁵ Del 3 d'octubre de 2010 al 3 d'octubre de 2011 al MoMA de New York s'exposava: *Small Scale, Big Change New Architectures of Social Engagement*. Sota aquest títol es presentaven 11 projectes arquitectònics provinents de tots els continents. Aquests projectes responen a les necessitats de comunitats marginades. Amb dissenys innovadors volen ser una mostra del compromís en la vessant social que poden i haurien d'adquirir cada vegada més els arquitectes. Els projectes exposats responien a les exigències funcionals dels seus programes, en el projecte a petita escala, però apuntaven també al possible efecte positiu sobre tota la comunitat. D'aquesta manera feien possible participar en la transformació social, econòmica i política més enllà de les fronteres, en la situació concreta. *Small Scale, Big Change*, presentava projectes d'"acupuntura", radicalment pragmàtics; intervencions puntuals amb àmplia repercussió.

«We shall not cease from exploration, and the end of our exploring will be to arrive where we started and know the place for the first time.»

[T.S.Eliot]

BIBLIOGRAFIA

ABELLA, Martí; *Ciutat Vella: el centre històric reviscolat*. Model Barcelona. Quaderns de gestió. Barcelona, Ed. Aula Barcelona. Publicacions UB. juny del 2004

Ajuntament de Barcelona; Departaments de: Projectes i Obres; de Manteniment de Jocs infantils; d'Informació de Projectes i Recepcions; Medi Ambient i Serveis Urbans. *Plec de prescripcions tècniques per al disseny, l'execució i la recepció de les àrees de joc infantil*. 1ª edició 2005, 1ª revisió 2010, 2ª revisió 2012, Barcelona 30/01/2012. Disponible a: <http://w110.bcn.cat/MediAmbient/Continguts/Continguts_Contextuals/Documentacio/Documentos/Fitxers/plecs_jocs_infantils.pdf>.

Ajuntament de Barcelona. *Àrees de jocs infantils accessibles i integradores a Barcelona*; publicat a la Revista Esclat nº49, hivern 2008-09

Ajuntament de Barcelona, *Cessió temporal de solars a Ciutat Vella*. Disponible a: <<http://w3.bcn.es/fitxers/ciutatvella/solarstot.062.pdf>>.

Ajuntament de Barcelona, Guies d'educació ambiental: els animals de companyia. Disponible a: <http://w110.bcn.cat/MediAmbient/Continguts/Vectors_Ambientals/Animals_i_biodiversitat/Documents/Fitxers/GUIA_animalsdecompanyia.pdf>.

Ajuntament de Barcelona. Defensa de la higiene i salubritat de les zones de joc infantils a la ciutat de Barcelona. Disponible a: <<http://w3.bcn.cat/fitxers/premsa/20120309npjocsnotoxicsrev.082.pdf>>.

Ajuntament de Barcelona. Institut d'Educació - Via Pública. Revista El camí escolar. Disponible: <<http://www.bcn.es/infotransit/pacte/catala/documents%20pacte/el%20cami%20escolar.pdf>>.

ARAMBURU, Mikel; *La immigració i els usos de l'espai públic*; Barcelona Metròpolis Mediterrània. Civisme, les claus de la convivència, monogràfic nº6, p.34-42 [Data de consulta: març 2012]. Disponible a <www.bcn.es/publicacions/b_mm/bmm_civisme/034-042.pdf>.

BORJA, Jordi; *La ciutat com a pedagogia*. (resum del document "Els desafiaments del territori i els drets de la ciutadania", escrit l'autor per al Projecte Educatiu de la Ciutat de

Barcelona). Barcelona Metròpolis Mediterrània. Quadern Central nº47 [Data de consulta: juny 2012]. Disponible a <www.bcn.es/publicacions/bmm/47/ct_qc3.htm>.

CESC (Francesc Vila i Rufes); ESPINÀS, Josep M^a; GIRALDA Miracle, Ricard; *Guia de ciutadans anònims*. Barcelona, Edicions La Campana, 1993

JACOBS, Jane; *Muerte y Vida de las Grandes Ciudades* (2a edición). Navarra, Capitán Swing Libros, Colección Entrelíneas, 2011.

LEFAIVRE, Liane, DE ROODE, Ingeborg; *Aldo van Eyck: the playgrounds and the city*. Róterdam, NAI Publischers, 2002.

LEFAIVRE, Liane; *Ground-up city play as a design tool*. Rotterdam, 010 Publishers, 2007.

LEPIK, Andres. *Building on society. Small Scale Big Change*. New York, The Museum of Modern Art, 2010.

LÓPEZ, Helena; *Queixa ciutadana sobre els espais públics de lleure infantil*; El Periódico (7 de maig del 2011). També *Ciutat Vella incrementa en un 35% les zones infantils*; El Periodico, (19 de febrer del 2011).

MAGRINYÀ, Francesc & MAYORGA, Miguel Y; *Dissenyar la ciutat per a l'esport als espais públics*, dins Apunts: Educació física i esports, ISSN 1577-4015, ISSN DIGITAL: 2014-0983; nº 91, 2008, pp. 102-113 (Exemplar dedicat a l'esport en els espais públics urbans). Disponible a: <http://articulos-apunts.edittec.com/91/es/091_102-113ES.pdf>.

MANSÓ Munné, Anna; *Parcs infantils*; Publicat al suplement ARA Criatures. (Dissabte 17 de setembre de 2011)

MONTANER, Josep M^a, MUXÍ, Zaida; *A la altura de los niños y niñas*, Part 6 de la serie 'La deriva del espacio público' publicat en el Quadern Cultures de La Vanguardia (28 d'octubre del 2009).

OUDENAMPSEN, Merijn; *Aldo van Eyck and the City as Playground*, publicat a Urbanacción 07/09, disponible a <<http://urbanaccion.org>>.

PERAZA, Cecília & CARRERAS, Anna; *Coeducar des de l'àmbit local. Una aproximació al concepte de ciutats coeducadores*. Diputació de Barcelona, 2011.

PUNTÍ, Jordi; *El nen que juga. Immigració, esport i espai públic a Barcelona*. Conferència. Symposium d'Arquitectura de Bucarest, (22 i 23 maig 2009). Disponible a:

<<http://www.publicspace.org/en/text-library/cat/c001-el-nen-que-juga-immigracio-esport-i-espai-public-a-barcelona>>.

RISSELADA, Max & DEN HEUVEL, Dirk; *TEAM10, 1953-81, in search of a Utopia of the present*. Rótterdam, NAI Publischers, 2005.

ROIG, S; *Barcelona és una de les ciutats amb més queixes sobre els espais de joc*; El periódico gratuït (setembre del 2009).

ROMÁN RIVAS, Marta; *La reconstrucción del espacio cotidiano*, Article que sorgeix de la conferència, el juny de 1995, a la Universidad Menéndez Pelayo de Santander dins d'un seminari titulat: *Tiempo y espacio en la vida de las mujeres*. Posteriorment, la revista Mujeres, de l'*Instituto de la Mujer*, va recollir part d'aquesta ponència en el seu nº19 (1995).

ROMÁN RIVAS, Marta; *Niñ@s, ciudadan@s peligros@s*. Publicat en el bolletí periòdic sobre el vianant a la ciutat: A pie. Primavera, 2000. Nº1. Recollit pel Boletín CF+S nº19. Madrid, Instituto Juan de Herrera, 2002. ISSN: 1578-097X. Disponible a: <<http://habitat.aq.upm.es/boletin/n19/amrom.html#Piepag1>>.

ROMÁN RIVAS, Marta; *Ser madre de un urbanita*. Publicat per la Junta de Comunidades de Castilla-La Mancha, Universidad de Castilla-La Mancha, UNICEF i Save the Children a "Una ciudad para los niños: políticas locales de infancia", 2003. Disponible a: <<http://www.coceta.coop/DptoSectoriales/Cuadernos/Quinto/textos/articulo12.htm>>.

SANCHÍS, Ima; Entrevista a Francesco Tonucci a La contra de la Vanguardia de (11 de setembre del 2007)

SOLÀ-MORALES i Rubió, Manuel de; *Las formas de crecimiento urbano*. Barcelona, Edicions UPC, 2003

Solá Morales, Ignasi de. *Territorios*. Barcelona, Editorial Gustavo Gili, 2002

STRAUVEN, Francis, *Aldo van Eyck: The shape of relativity*, Architectura & Natura, Amsterdam, 1998.

TONUCCI, Francesco; *La città dei bambini*, Bari, Laterza, 1996